

KATEDRA KATEDRA KATEDRA

MARIBOR
29. IV. 1970
ŠT. 10
LETNIK X.

GEFF GEFF GEFF

Kako spremeniti odnose
na visokošolskih
zavodih?

Samoupravljalci, ki
premalo znajo

Vsebina in videz

hair

Anarhija sem jaz

Pogovor z Rolandom
Barthesom

hair

Češkoslovaška pomlad
1970

Uradništvo seksualne
revolucije

Vsem delovnim ljudem ob prvem maju iskrene čestitke

1969/3915

IV 284/9
1969/20

podelitev kidričevih nagrad

Predstojnik združenja MVZ Josip Butinar, dipl. inž., je prejšnji teden šestim mariborskim študentom podelil Kidričeve nagrade.

Nagrade so prejeli:

MIRKO KOKOL, študent VPS, za delo »Sociološke osnove in pravne posebnosti kaznivega dejanja nevestnega gospodarskega poslovanja po 213. členu kazenskega zakonika«.

EDVARD KUKOVEC, študent VPS, za delo »Ustavnost in zakonitost določb o odškodninski odgovornosti v splošnih aktih delovnih organizacij«.

VILJEM KOSIR, študent VTS, za delo »Analogno digitalni pretvorniki«.

MANZURUE HUQUE CHOWDHURY, študent VTS, za delo »Izračun transistorskih vezij s pomočjo elektronskega računalnika IBM 1130«.

FRANC DOBOVC, študent VTS, za delo »Generator diskretnih napetostnih zaporedij«.

FRANC GRIL, študent VTS, za delo »Študija o modernizaciji in organizaciji dela tovarne sukanec in parametrija TEKSTA, Maribor«.

Vsem nagrajencem iskrene čestitke.

nevzdržni 213. člen KZ

Tudi na višji pravni šoli sta bila dva nagrajenca: Mirko Kokol in Edvard Kukovec. Obiskali smo Mirka Kokola, enega izmed šestih letošnjih nagrajencev.

Njegovo delo **SOCIOLOŠKE OSNOVE IN PRAVNE POSEBNOSTI KAZNIVEGA DEJANJA IN NEVESTNEGA GOSPODARSKEGA POSLOVANJA PO 213. ČLENU KZ** je po mnenju strokovne komisije zelo uporabno, saj je v svojem delu zajel vsa tista bistvena vprašanja in okoliščine, ki so v teoriji še slabo obdelane oz. sporne. Našemu povabilu se je rad odzval ter nam nekaj več povedal o svojem delu.

»Naloga ima dva dela. V prvem delu z naslovom Sociološke osnove razpravljam o alternativni, ali pomeni kaznivo dejanje po 213. členu KZ na današnji stopnji samoupravnega razvoja poseg države v pravno avtonomijo delovne skupnosti.«

In kaj ugotavljaš? »Ne samo ugotavljam, temveč odločno trdim, da za takšno dejanje ni dovolj sankcija civilno-premoženjske in disciplinske odgovornosti; zagovarjam stališče »de lege lata« (kar je uzakonjeno). Poseg države ne pomeni kršitev samoupravnih pravic, temveč ščiti samoupravni sistem, saj v tem primeru sledi sankcija kot posledica kršitve teh pravic.«

V drugem delu ste obdelali pravne posebnosti kaznivega dejanja nevestnega gospodarskega poslovanja, kar zadeva 213. čl. KZ.

»Prepričan sem, da je besediščina člena glede tradicionalnih določb splošnega dela KZ nevzdržna, kajti nekateri pravni instituti, kot so npr. krivda, posledica itd., so za uporabo preozki pri takšni specifičnosti dejanja.«

Zakaj ste se pri toliko razpisanih temah odločili ravno za področje kazenskega prava?

»Kazensko pravo mi je bilo od nekdaj zanimivo, zato sem se nemudoma odločil za razpisano temo, kajti prepričan sem, da v tem primeru naša pravna teorija še zelo šepa.«

Koliko časa si potreboval za tako zahtevno nalogo?

»Približno deset mesecev. Največje težave sem imel s pomanjkljivo literaturo, kajti pri nas se posamezni teoretiki neradi lotevajo vrzeli v pravni teoriji. Zahvalil bi se rad profesorju doktorju Dragu Tribniku, ki me je ves čas vzpodbujal ter mi pomagal s strokovnimi nasveti. Vendar so mi mnogo pripomogle tudi delovne izkušnje, saj sem zaposlen pri UJV Maribor kot kriminalist.«

Kako se počutite sedaj, ko ste prejeli to visoko priznanje?

»Želim, da bi letošnje Kidričeve nagrade ne bile samo priznanja nam, nagrajencem, temveč vzpodbuda ostalim študentom, ki se nameravajo lotiti razpisanih tem v prihodnjem letu.«

S. Pejič

KATEDRA

Studentski list

Izdaja izvršni odbor študentske skupnosti VZM

Katedro ureja uredniški odbor: Bojan Cokl, Marija Frankovič (lektor), Slavko Gerič (odgovorni urednik), Vladimir Gajšek, Tone Janša, Milena Hancman, Davorin Kračun, Juri Kure, Jože Maršinek (glavni urednik), Igor Plohl, Barbara Vidic, Dušan Zbašnik, Mitja Žitnik, Marjan Zmavc (tehnični urednik).

Uredništvo in uprava: Ob parku 7, telefon 22-004.

Tekoči račun: 518-678-548

Nemaročenih slik in rokopisov ne vračamo.

Cena izdaja 50 par (letna naročnina 10 din, za ustanove in podjetja 15 din).

Tisk: CP Mariborski tisk

V torek, 31. marca je bila v prostorih pedagoške akademije letna skupščina študentov, kateri so prisostvovali profesorji in študentje PA.

V uvodnem delu je predsednik izvršnega odbora, tovariš Zdravko Kavčič, podal referat o pregledu celotnega dela študentske skupnosti na pedagoški akademiji in opozoril na probleme, ki so jih študentje pozneje natančneje obravnavali v diskusijah. Kljub prizadevanju starega izvršnega odbora je bilo v delu preteklega leta mnogo pomanjkljivosti, ki pa bi se z večjim udejstvovanjem študentov dale odpraviti. Ugotovili smo, da se z delom v študentski organizaciji ukvarja le petica študentov, ki se kljub temu lahko posvečajo študiju. Pasivnost študentov ne smemo posploševati, kajti še vedno je precej študentov, ki prihajajo s podeželja in so tudi v času študija v teh krajih nosilci vsega naprednega. Na žalost pa še vedno obstajajo take skupine, ki se po liniji najmanjšega odpora posvečajo izključno študiju.

Posebno pozornost smo posvetili študijskim problemom. Tovariš Kavčič je v referatu poudaril, da znaša povprečna doba študija 4,2 leta, čeprav trajajo predavanja le dve leti. Sklicujoč se na to, so se študentje zavzemali za podaljšanje absolventskega staža, ki naj bi predvsem rednim študentom omogočil, da bi diplomirali v čim krajšem času. Podatki kažejo, da le redkokateremu uspe dokončati študij v normalnem času. Tako ostane študent po preteku šestmesečnega staža brez štipendije, subvencije, socialnega zavarovanja, po vseh predpisih pa izgubi tudi pravico do bivanja v študentskem domu. Navidezna rešitev se kaže v tem, da se študentje jeseni zaposlijo, s tem pa se zaradi obremenitve na službenem mestu podaljša njihov študij. Na skupščini smo si zastavili vprašanje, kako rešiti ta problem, in sklenili naslednje:

študentje odločno podpiramo težnjo po podaljšanju študija na PA, seveda v okviru sodobnejših metod poučevanja in v okviru funkcionalno opremljenih delovnih prostorov. Izhajajoč iz dosedanjih razmer in pogojev dela menimo, da bi morali čimprej pospešiti akcijo za gradnjo nove akademije in preiti na intenzivno in globalno vzgajanje pedagoškega kadra. Da ta sklep ni zahteva posameznika, bodisi profesorja ali študenta, pričajo še nekateri argumenti.

Tolikokrat poudarjamo, naj bo učitelj vsestransko razvita socialistična osebnost z vsemi moralnimi in intelektualnimi sposobnostmi ter z razčlenim svetovnim nazorom. Zašli smo v krizo. Učiteljski kader opleta s starimi idejnimi šablonami, mlajši kader pa je brez idej. Zavzemati se moramo za to, da mora vsak profesor in učitelj (ne samo psiholog ali filozof) graditi na osnovah marksizma. Zavedati se moramo, da je šola marksizma edina kulturna ustanova, predvsem v agrarno zaostalih predelih, zato jo moramo za to družbeno funkcijo usposobiti, ali drugače rečeno poskrbeti moramo za pravilno idejno izobrazbo učitelja, ki bo v teh krajih oral ledino napredku. Na letošnji skupščini je v okviru teh razprav nastopil čas, da smo se študentje odločili, da do sedaj zavzeli za razširjen pouk filozofije in poudarili potrebo po uvedbi predmeta etike na PA.

V zvezi s tem pa smo zaradi objektivnih razmer morali ponovno poudariti, da je naša zahteva močno vezana na podaljšanje študij in na korenito spremembo študijskega programa.

Naslednji problem, ki so ga študentje jasno zastavili in obrazložili, je problem učbenikov. Še vedno imamo premalo skript, ki nam bi omogočile hitrejši in funkcionalnejši študij. Predvsem so skripta pomembna za splošne premete, kot so: družbena ureditev, pedagogika in didaktika. Na skupščini smo kritično ocenili tudi delo študentske organizacije v preteklem letu in poudarili, da si želimo prihodnje več povezave med študenti posameznih oddelkov in bolj organizirano delo novega izvršnega odbora. Vsem tistim, ki se spotikajo ob delo študentske skupnosti na PA, je skupščina podala realno oceno: v preteklem letu smo premalo delali, a to ne vodstvo, ki je sestavljeno iz najbolj poštovanih študentov, temveč skupnost študentov kot celota; to pa seveda še ne pomeni, da nismo storili ničesar. Nasprotno — ob vsakem državnem prazniku smo študentje PA pripravili proslave, ki smo jih izvajali samo na akademiji. Kadar pa smo se predstavili javnosti, smo spoznali, da med študenti zanimanje za kulturo iz leta v leto pada, in da je naše prizadevanje, da bi vsaj malo pripomogli k dvigu kulture tu, kjer živimo kot študentje, zaman.

Kakorkoli že — s skupščino smo zadovoljni, saj nismo opravili le pregleda nad dosedanjim delom, temveč smo sprejeli tudi smernice za delo v prihodnje in nakazali rešitev dosedanjih razmer.

Milena Hancman

Razstava likovnih del študentov pedagoške akademije

Študenti pedagoške akademije so razstavljali svoja likovna dela v

razstavnih prostorih salona Rotovž v Mariboru od 1. aprila do 12. aprila 1970.

Razstavljalo je šest študentov: Slemenšek Nada (ki se je predstavila z dvanajstimi likovnimi deli),

Kozmus Jana (ki je razstavila osem likovnih del),

Klakočar Marinka (pet razstavljenih del),

Nedoh Ksenija (osem »Motivov iz Ptuj«),

Simončič Anica (enajst likovnih del) in

Lonec Jože (petnajst del).

Prevladujejo dela v temperi. Razstavo mariborskih študentov je pripravilo kulturno-umetniško društvo študent v okviru aprilskih študentskih prireditev.

Namen razstave je bil predstaviti mariborski publiki absolvente likovnega oddelka pedagoške akademije v Mariboru. Razstavljena dela predstavljajo motive iz Ptuj in so nastala v času študijskega bivanja v tem mestu. Strokovni vodja študentov je bil akademski slikar Maks Kavčič.

spremenimo visokošolske zavode

»Formirati ljudi ne pomeni polniti njihove glave, pač pa buditi intelektualno radovednost, razvijati občutek odgovornosti in kritično mišljenje, stimulirati iniciativni duh, misel in ustvarjalne sposobnosti.«
(Iz resolucije pariških študentov)

Nesporno je pravilna ugotovitev, da pri nas zastajamo na področju šolstva in izobraževanja sploh. Že nekaj časa reformiramo gospodarstvo, trudimo se ustvariti moderno, visoko produktivno industrijo in kmetijstvo, prizadevamo si uvesti avtomatizirano proizvodnjo in podobno. Razvoj v tej smeri je odvisen od uspešnosti vzgojno-izobraževalnega dela, predvsem pa od stopnje usmeritve v intenzivno znanstveno raziskovalno delo višjega in visokega šolstva. Če pripravljamo kader za avtomatizirano industrijo, moramo imeti za to potrebno vsebino, obliko in materialno bazo. Zastala, konservativna, nizko produktivna in zelo ekstenzivna univerza, kot pravi Mijalko Todorovič, tega ne more storiti. Od tod torej zahteva po reformi univerze, višjega in visokega šolstva v celoti. Za radikalno preobrazbo visokega šolstva so potrebna sorazmerno velika sredstva, ki jih družba najbrž ne bo sposobna v trenutku zagotoviti. V zvezi s tem je potrebno povedati naslednje: ob pogledu na gibanje stroškov v zadnjih 12 letih ugotovimo, da je bila ekspanzija materialnih izdatkov za šolstvo dinamična, vendar pa rezultati še zdaleč niso adekvatni materialnim vlaganjem. V letu 1968 je bilo izobraževanje udeleženo v narodnem dohodku s 5,2%, kar je dokaj visok procent in blizu tistemu v razvitih deželah. Rezultati teh vlaganj pa so kaj klavni. Vedno znova govorimo o slabi materialni opremljenosti šol, nizkem standardu učiteljev in študentov, katastrofalnem osipu v osnovni šoli in izredno dolgem študiju na visokih šolah.

Podatek, po katerem znaša povprečna dolžina študija na šolah, kjer trajajo predavanja dve leti, več kot 3,3 leta, je več kot zaskrbljujoč. Če to ugotovitev primerjamo z mariborskimi razmerami, ugotovimo, da smo v dolžini študija pod jugoslovanskim povprečjem (podatki so uradna tajnost, kot da družba ne bi smela vedeti o produktivnosti dela na šolah). Na pedagoški akademiji traja povprečna dolžina študija celo 4,3 leta. Kako lahko ob teh podatkih govorimo o produktivnosti, o dobrem gospodarjenju? To je v bistvu grobo razmetavanje denarja. Sicer pa o tem pozneje. To zaskrbljenost pa še potencira velik osip študentov in učencev, nemogoča socialna struktura in njihov življenjski standard. Pridružujem se upravičenim zahtevam, da je za izobraževanje potrebno dati še dosti več sredstev, da bo v razdelitvi dohodka izobraževanje še močnejše zastopano. Vendar pa je treba zahtevati, da se vložena sredstva racionalneje trošijo. Racionalneje pa se bodo trošila takrat, ko se bodo bistveno spremenili odnosi v vsem šolstvu. Post industrijska družba, družba hitrega znanstvenega in tehnološkega razvoja v smeri avtomatizacije vodi k vse večji specializaciji, kar se kaže v hitrem odmiranju poklicev in v nastajanju novih. Ta burna ekspanzija se odraža tudi pri nas, zato nastaja potreba po novih profilih, ki jih lahko daje interdisciplinarni študij. Mladi mariborski zavodi imajo vse možnosti da organizirajo študij v tej smeri. Študij tehnikov na drugi stopnji VEKS je nedvomno začetek tega procesa. Ze zdavnaj je jasno, da še tako popolna šola ne more dati popolnega znanja, sploh pa ne v sedanji fazi znanstvenega razvoja, ko znanje po nekaj letih zastari. Popolnega strokovnjaka takšni splošni ni mogoče formirati, pač pa je treba študenta naučiti, kako se je treba naučiti, kako je treba študirati, mu »stimulirati iniciativni duh, misel in ustvarjalno sposobnost« (iz resolucije pariških študentov), da se bo sam izpopolnjeval, oziroma da bo iz delovnega razmerja odhajal na strokovno izpopolnjevanje.

Spajanje izobraževalnega dela z znanstveno-raziskovalnim sili k ustvarjalnemu delu učiteljev in študentov. Student mora biti subjekt, študij delo, profesorji pa študentu pri tem delu pomagajo, ga usmerjajo, vodijo tehnologijo študiranja, učenja in raziskovanja. Vse to se pa ne more odvijati v sedanjem sistemu predavanj, ki so se spremenila v dociranje ex katedra v najslabšem pomenu besede. Le redki so predmeti, kjer bi se uporabljala kakršnakoli druga oblika dela. Če pa pri tem upoštevamo še slabo pripravljenost profesorjev, če upoštevamo, da smo brez ustreznih učbenikov in skript, ni čudno, da študentje dela na šoli ne jemljejo preveč resno. Predavanja postanejo odveč, oziroma so potrebna samo za zapiske. Kje so nove metode in oblike dela na šolah, ki imajo za to materialne možnosti? Ni jih. Strinjam se, da je na naših šolah občutiti veliko pomanjkanje profesorjev in asistentov, toda letos se bo otajala zamrznjena sistematizacija delovnih mest. Dobili bomo nove moči, toda močno dvomim, da smo vsebinsko in organizacijsko pripravljeni na to. Kakšno bo takrat opravičilo? V takih razmerah potem ni čudno, če študentje na šoli ne delajo aktivno, saj ni vzpodbud z znanstveno raziskovanjem in delo nasploh. Razpis Kidričevih nagrad za samostojne znanstvene prispevke študentov je samo kaplja v morje, če ni prisoten sistem dela, pri katerem bi profesorji in študentje raziskovali, oziroma bi profesorji to raziskovanje vodili. Seveda bi morali študentje dobiti za to delo tudi ustrezne nagrade.

Nove metode in oblike dela, predvsem vključitev študentov v samostojno znanstveno raziskovanje, pa ne morejo doseči svojega namena, če se bistveno ne spremenijo učni programi ali konkretnije — če se ne posodobijo. Znano je, da učni programi zastarijo po nekaj letih. Posamezni profesorji bi jih morali vsakih nekaj let obnavljati, vnašati vanje najnovejša dognanja. V teh togih razmerah pa temu ni tako, še vedno se posreduje materija, ki je zastarela, da o historicizmihi niti ne govorimo. Pred kratkim smo sprejeli zakon o visokem šolstvu, ki je vseboval intencije po spremenitvi učnih programov in načrtov, zmanjšal je dovoljeno tedensko obremenitev in že samo iz racionalnih razlogov bi moralo priti do sprememb, vendar do njih ni prišlo...

Vse te spremembe pa narekujejo nove samoupravne odnose, ki niso vsiljeni od zunaj, in ki smo jih sprejemali formalno. Ze slovenski zakon o visokem šolstvu je svet oddelka ali letnika ustoličil kot osnovno samoupravno telo. Ta usmeritev je bila pravilna in jo je potrebno razvijati tako dolgo, dokler ne bo postala skupnost študentov in učiteljev, ki bo upravljala učno in znanstveno raziskovalno delo, skupnost, ki bo neposredno upravljala sredstva, ki jih za opravljanje dela dobi. Tako dobi upravljanje materialno bazo, ne pa kot doslej, ko so bili študentje bolj ali manj izključeni iz odločanja o razdelitvi sredstev. To je eden izmed osnovnih vzrokov, da so bili izrinjeni tudi iz soodločanja o vsebinskih vprašanjih. Ravno sedaj teče razprava o nekaterih omejitvah pri delu študentov v šolskih svetih v komisiji za sprejem statutu pri republiški skupščini. Gore materialov, zakonov, od republiških do ustave bo zopet potrebno obravnavati. Ta brezplodna razprava se bo vlekla še kako leto, v tem času se bodo odnosi spremenili in takrat bomo ugotovili, da je bilo tako drobnjakarstvo brez koristi. Spoinimo se še razprav pri pripravi šolskih statutu. Ko se je govorilo o soodločanju študentov pri delu organov šole, se je pravzaprav licitiralo o njih številu, med tistimi, ki so bili za večje število in tistimi, ki so bili proti. Iz vsega tega lahko zaključimo, da še vedno ni prevladalo mišljenje, da razlika v učnem procesu, ki izhaja iz položaja med profesorjem in študentom, ne more biti vzrok za neenakopravnost v samoupravnem odnosu, saj so vsi člani delovne skupnosti višje šole študentje in učitelji, odgovorni za uspehe in neuspehe in za kreiranje politike svoje organizacije.

Razprava, ki jo je začela in vodi ZK in se je prenesla tudi v študentske vrste, bo imela težko nalogo, prebiti sedanje toge okvire, predvsem pa bo morala imeti moč, da bo premagala predsodke, ki so prisotni tako v profesorskih kot študentskih vrstah.

Viri: O REFORMI UNIVERZE (Mijalko Todorovič); DRUŽBENI IN IDEJNO-POLITIČNI PROBLEMI REFORME VISOKOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA (CK ZKJ)

Vodstvom šol in združenju VZM pa zastavljamo naslednja okvirna vprašanja, ki se tičejo visokošolskih zavodov v Mariboru. Odgovore bomo v obliki intervjujev objavili v naslednji številki:

1. Vztrajno daljšanje povprečne dolžine študija je posebej opazno v zadnjih letih. Situacija je danes več kot zaskrbljujoča. Zanima nas, kaj so storile posamezne šole, da bi vsaj poskušale ustaviti podaljševanje študija iz leta v leto?
2. Kljub hitremu razvoju znanosti in pedagoških ved, so se učni programi, metode, urniki in oblike pouka zelo malo spremenili. Zato obstajajo najbrž subjektivni in objektivni vzroki, zanimivo bi bilo napraviti primerjavo med posameznimi šolami.
3. Na učni uspeh vpliva vsekakor tudi pomanjkanje učnih pripomočkov (učbenikov, skript, itd.). V zvezi s tem se navadno pojavlja več »didaktičnih« teorij za in proti skriptom, v teh mnenjih so tudi razlike med posameznimi šolami.
4. Kako bi študentu razvil interes, da bi delo v šoli jemal resneje in da bi ga zainteresirali za intenzivnejši in hitrejši študij? Slavko Gerič

Približevanje (Foto: B. Cerin)

avtonomnost zveze študentov (študentske skupnosti)

Smisel Zveze študentov ali nemoč današnje študentske organizacije — alternativno vprašanje, na katerega sledeč njegovemu smislu, ni moč dati odgovora. Zakaj iz konstelacije sil na novosadski univerzi, ki iz njene sredine izhaja uvodnik v Indeksu, je edino mogoče sklepati, da je študentska organizacija nemočna — enostavno, ni je. Tako tudi ni prejšnje alternative.

Na eni strani so študentje kot socialna in politična skupina, ki so po svoji interesni usmerjenosti in političnem prepričanju dokaj neenotni, na drugi pa morebitna skupina študentskih funkcionarjev, ki v skladu z obstoječimi programi družbenopolitičnih organizacij sestavljajo programe. Avtonomnosti v obravnavi bistvenih vprašanj družbenega razvoja ni, avtonomnost obstaja kvečjemu na področju sindikalističnih zahtev. Do javne konfrontacije stališč, borbe mnenj v širših študentskih množicah ne pride. Ali ni utopično pričakovati, da se bodo množice, odtujene od oblikovanja stališč, za ta stališča borile? Od tod vzrok, da funkcionarji ostajajo izolirani, da so odbori brez skupščin. V takšni funkcionarski študentski organizaciji ni mogoče ničesar storiti. Ali je potem čudno, da v tako zastavljeni organizaciji ni sklepčnosti, kot se je to zgodilo v Novem Sadu? Nasprotno, to je zadnji dokaz in obenem obveza, da je treba znotraj te organizacije marsikaj spremeniti. Do kod naj sežejo te spremembe? Sežejo naj na vsa območja študentskega dela in življenja. Kot je ugotovil Indeks, so potrebne kvalitetne spremembe, ne začasna izboljšanja, ki so odvisna od dela ali nedela študentskih funkcionarjev; gre za globoko vsebinsko in organizacijsko reorganizacijo.

Otroška doba razvoja skupnosti študentov, ki temelji na pluralizmu, borbi argumentov in v kateri kroji politiko aktivni del študentov, je v Sloveniji za nami. Oživili smo skupnost slovenskih študentov, ustvarili nekaj lastnih projektov, ki jih je družbena skupnost sprejela. Prav na tem področju smo tudi mariborski študentje dosegli pomembne uspehe. Kljub vsemu pa smo se v tem trenutku znašli v situaciji, ki grozi, da se bo dokončno konstituiranje nove organizacije zrušilo, da se bo moč študentske skupnosti zmanjšala. Zakaj?

V ospredje namreč znova prodirajo stare dileme. Pri tem mislim predvsem na avtonomnost skupnosti študentov z lastnim konceptom dela, samostojnim akcijsko političnim programom, na način sprejemanja študentskih stališč (borba mnenj in argumentov, zbori študentov) in na vprašanje enotnosti študentskega gibanja v Sloveniji. Vsa ta posamezna vprašanja in problematika, ki se nanje veže, se v študentskih centrih v Ljubljani in Mariboru različno odražajo.

Odločno je potrebno odkloniti težnjo in delo v tej smeri, da bi se študentska skupnost ukvarjala samo s sindikalnimi, bolj sindikalističnimi, vprašanji in zanje zahtevala rešitve, ali da bi se ukvarjala zgolj s kulturno-zabavnim življenjem. Čeprav študentske skupnosti ne definiramo kot politično organizacijo, študentje kot posamezniki živo občutimo gospodarsko, kulturno-prosvetno, družbenopolitično problematiko slovenske in jugoslovanske družbe in smo pripravljeni kot skupina izdelati projekte, jih po principu javnega demokratičnega sprejemanja osvojiti ter se zanje boriti. Težnjam, ki nasprotujejo politizaciji študentske skupnosti, se je treba upreti. Študentje smo vendar sestavni del slovenske družbe, delavskega razreda, in smo to družbo pripravljeni spreminjati. Nesporo je, da je obravnava teh vprašanj v študentskih vrstah prisotna. Naša naloga je, da ustvarimo možnost demokratične borbe mnenj na zborih študentov in ostalih možnih oblikah združevanja. Tako oblikovana stališča pa so obvezna za študentsko vodstvo. Možnost, da se študentska vodstva odločijo od svoje baze, da krojijo lastno politiko, je odstranjena samo na tak način.

Kljub specifičnosti študentskega gibanja v Mariboru in razlik, ki nastajajo, je potrebno oživiti skupnost slovenskih študentov. Koncept, ki smo ga sprejeli, vendar jasno govori, da bomo stališča skupno oblikovali in jih tako tudi posredovali slovenski javnosti. V letošnjem letu se nismo lotili nobene skupne akcije, ki bi slovenski javnosti pokazala, da smo prisotni. Mar res tonemo v lastni sindikalizem?

S. Gerič

zaposli se — postal boš »strokovnjak«

V današnjem obdobju vse večjega napredka in razvoja industrije tako pri nas kakor v tujini, ob vsej tej veliki eksploziji razvoja znanosti, se pojavlja kot problem številka ena — problem novega kvalitetnejšega kadra, problem vzgajanja novih strokovnjakov in njihovega vključevanja v industrijsko proizvodnjo. Seveda pa ne moremo in niti ne smemo pričakovati, da bodo vsi študentje, ki sedaj bolj ali manj uspešno študirajo, tudi po končanem šolanju sposobni prevzeti vodstvo v podjetjih. Torej se samo od sebe vsiljuje vprašanje, kaj lahko pričakujemo od vseh tistih, ki se bodo v bližnji prihodnosti vključili v proizvodnjo.

Mnogi menijo, da bo takrat, ko se bo dvignilo število strokovnjakov z višje in visoko strokovno izobrazbo, mnogokaj boljše, izboljšalo se bo gospodarstvo in s tem bo rešen marsikateri, danes pereč, problem. Prepričan sem, da ta problem ni tako enostaven in tako preprosto rešljiv. Mojo

trditev potrjuje statistika, ki dokazuje, da je prav tam, kjer je sorazmerno največ visoko izobraženih strokovnjakov, stanje v gospodarstvu najslabše. Tako ima SR Črna gora po številu zaposlenih v industriji največ kadrov z visokošolsko izobrazbo. Če primerjamo stopnjo razvoja njegovega gospodarstva z ostalimi republikami, je na zadnjem mestu. Seveda bi kdo takoj trdil, da je to republika v razvoju, ki pred vojno industrije skoraj ni imela razvite. Delno bi lahko takšni trditvi celo pritrdili, vendar bi se črnogorska industrija ob vsej množici zaposlenih strokovnjakov, in ki je sedaj deležna pomoči, že lahko razvila do višje stopnje; stanje bi se lahko izboljšalo (SR Črna gora sem vzel le za primer, ker pač najbolj izstopa, seveda pa to velja tudi za ostale republike).

Ob vseh navedenih trditvah pa se pojavlja vprašanje, kakšno kadrovsko politiko naj vodijo podjetja, da bodo dosegla čim boljše rezultate. Ali naj se odločijo za štipendiranje povsem novega kadra ali pa naj omogočajo čim večjemu številu svojih, že sedaj zaposlenih ljudi, izredni študij in dodatno strokovno izobraževanje?

To je danes pereč in aktualen problem. Po eni strani je čutiti pomanjkanje štipendij za redne študente, po drugi strani pa vedno bolj narašča število izredno vpisanih študentov, ki so sicer v rednih delovnih razmerjih v podjetjih. To nenadno naraščanje je najbrž posledica zahteve, da določena delovna mesta zahtevajo tudi predpisano izobrazbo. In ker so na takšnih delovnih mestih ljudje brez predpisane izobrazbe, je pač edini način, da si jo pridobijo z izrednim študijem. Pri tem jim podjetja delajo še razne usluge — skrajšajo jim delovni čas, plačajo šolnino, itd. Ob tem se morajo le še po malem nekaj učiti in strokovnjaki v podjetju so tu. Vsak dan pa lahko beremo in slišimo o rezultatih njihovega dela, ki niso nič kaj vzpodbudni.

Se marsikaj bi bilo bolje, če bi bili tudi kriteriji na izpitih za redne in izredne študente povsem enaki. Tako pa mnogi profesorji upoštevajo objektivne težave (zaposlenost, družina), kar se jasno odraža v postavljenih vprašanjih in zahtevnosti glede znanja. In kasneje v proizvodnji: diplomant, ki je redno zaključil šolanje, se kot pripravnik zaposli v podjetju. Ker pa se zanj v službi malokdo zanima, mu mnogokrat postavijo za mentorja tudi kakšnega »strokovnjaka«. Zakaj pa ne? Saj je vendar strokovno izobražen, poleg tega pa ima mnogo prakse (kar je po mišljenju mnogih najvažnejše). O posledicah takšne »kooperacije« raj ne bi pisal. Dejstvo pa je, da česa novega res ne moreš pridobiti.

Če je podjetje tako zainteresirano, da se nekdo, ki je s svojo sposobnostjo zares dokazal, da lahko nekaj naredi, strokovno izpopolni, potem mu naj odobri dve leti in pol študijskega dopusta in mu da enakovredno plačo, kot če bi bil redno zaposlen. To ni nič novega, saj so ta način že sprejela nekatera podjetja. Šele s takšno obliko vzgajanja strokovnega kadra bo kadrovska politika dosegala pozitivne rezultate. Tako bo dosežen namen, zaradi katerega so diplomanta poslali v šolo, ta pa bo tudi uspel izpolniti izkazano mu zaupanje.

J. Marinšek

Teža 101. leta. — Foto: B. Čerin.

kdo ima prednost?

javlja tudi vprašanje privilegiranosti rednih oziroma izrednih študentov.

Najprej nekaj besed o pomanjkanju štipendij za redne študente. Trdim, da je materialni položaj slovenskega študenta slab, in da bo moral dobiti večjo podporo družbe. Ni pa res, da primanjkuje štipendij za redne študente.

Ce relativno velika količina denarja, ki je bila namenjena za pomoč mariborskim študentom ni bila podeljena, če podjetja, ki so razpisala štipendije, niso mogla štipendij v celoti podeliti zaradi pomanjkanja proračuna, je to dokaz, (Nadaljevanje na 13. strani)

Spremembe v načinu funkcioniranja partije so postale v teku let neizogibne. Svoje volje ne vsiljujejo samo naši organizaciji ZK, dasi smo okovje, ki nas je zaviralo pri razvijanju marksistične misli, sami začutili in zato z reorganizacijami poskušali spremeniti vsebino. Seveda so se vzporedno s tem pojavljale tudi nove odkrite oblike, razvile so se v doslej neznan, prikrivana področja in videz je zato po zakonih dialektičnega razvoja nujno zašel v rekonstrukcijsko fazo. Te zahtevne spremembe v strukturah so občutili partijski teoretiki, seveda tisti, ki jih dogmatska apologetika in finančna podpora nekoga, ki mu ni bilo do sprememb, nista okužili. Streznil se je Roger Garaudy, stresel se je Ernst Fischer, zdramila se je češkoslovaška partijska organizacija (čeprav v drugačnih okoliščinah). In končno smo tudi pri nas hoteli uvesti nove oblike delovanja. Uporabil sem besedi »oblike« in »hoteli«, ker se mi zdi, da smo vedno naleleti na nekoga, ki ni hotel poslušati niti besed o novem načinu dela, kakorkoli smo skušali reorganizirati naše vrste.

Ce je potem v novih, prej nepričakovanih kot predvidenih, razmerah postal en način interpretacije, ki je bil nekoč edini pravilen, neznosen in so se temu najbolj kompetentni partijski voditelji zoperstavliali, je srd današnjih »izobčencev« (npr. Garaudy) razumljiv. Ko človek skuša dojeti eksistenco tega človeka, njegovo razmerje do okolja in njegov položaj v partiji, se spornosti njegove misli, ki se nanaša ravno na način reorganizacije partijske organizacije. Pravi nekako takole: človek postaja po Stalinovih in Taylorjevih dognanjih le del stroja, prenosni jermen, ena izmed celic organizma. — Danes takšnih pričakovanj v sodobni, humanistično razpoloženi, ubijalski družbi, verjetno ne moremo izpolniti. To spoznava tudi Garaudy in pravi, da sta »kapital in delovna sila zamenjala svojo oblastno gonilno pozicijo z znanostjo«. Temeljna zahteva novega načina vodenja je: verjeti v človeka, v njegovo razsodnost, v njegovo kreativno sposobnost. Neogibno potrebno je, da se takšne revolucionarne preorientacije kažejo tudi v vodenju partijskega organizma. Ne samo v Franciji, ta teza lahko pride do izraza v vseh deželah, ne glede na njihove specifične pogoje in oblike razvoja.

Ko zastavljamo vprašanje o revoluciji, skoro zmeraj pozabljamo na subjekt vseh moči, ki revolucijo ustanovijo kot samosvojo institucijo nasilja, se pravi, da nekatere vrednote preprosto izpustimo, da bi dokazali prevlado prevrednotenih vrednosti, koristi, ciljev brez končnega cilja. To pa nam že pokaže na sled iz teme nasilja, namreč v isti usodni zgodovinski situaciji, ko se zgodovina spremeni po dialektičnem protislovju družbenih množic v lastno navzočo anarhijo, v tako imenovano kaotično zavest; ker v revoluciji ni subjekta, ker prevlada politični subjekt, to je objekt skupnih interesov, je zavest enosmerna. Kdaj je torej zavest enosmerna? Odgovorili bi lahko, da le tedaj, ko volja sprošča svojo moč iz samovolje, ko nastopi namesto svobode anarhija. Ni več predlogov, temveč zapovedujejo povelja, ni več zmage večine, ampak je večina odvisna od posamezne volje do moči; če bi v praksi zgodovinsko skustvo, ki nam pomeni vrednoto svobode, zmoglo preseči lastni nezadostni razlog, bi vsa načela s predsodki vred izgubila svojo enosmiselnost celoto, svojo zaprto ne-svobodo. Tako se niti najmanj ne moremo opirati na zgodovinsko izkustvo, ki bi veljalo za eno samo obdobje, in to tedaj, ko bi celota vsrkala vse svoje dele, ko bi družba postala, v našem primeru, totalno monolitna. Akcija prav zaradi te lastnosti nosi v sebi protiakcijo; pravzaprav akcije brez protiakcije ni.

Ker pa navsezadnje tudi ne gre za etična načela (ki so najčesče predsodki in kažejo na izmišljeni ponos), se sprašujemo, kam vodi eksistenčna pot zgodovinskega subjekta, kam pelje ta pot zunaj instrumentalizma in nepozitivizma, zunaj človeške neposrednosti in njene imanentne mistike. Zakaj sleherna zgodovina je revolucija časa. Kaj pa je sedaj čas? Kako se nam pojavlja v zgodovinski izkušnji, ki je ne moremo upravičeno upoštevati, in kako se uresničuje v svobodi, ki se nadaljuje iz zgodovinske izkušnje? Je torej svoboda samo in predvsem spekulacija časa, ali pa lahko usmerjamo notranjo časovno in zavestno oprijemljivo instrumentalnost iz človekove akcije? Ali je potemtakem družba v času revolucionarna le tako in tedaj, kolikor je zgodovin-

Bistveno se spremeni tudi delo partijskega voditelja. Garaudy: »Vloga partijskega voditelja ni več v tem, da daje navodila in nadzoruje njihovo izvajanje, temveč predvsem v tem, da opogumlja spodbude, da ureja dejavnost kompleksnih, medsebojno povezanih sistemov, te sisteme združuje v sintezo in omogoča avtonomno ravnanje teh sistemov.« Besede tega teoretika, ki se nanašajo na razmere v KPE, v malce niansirani obliki potrjujejo svojo veljavnost tudi v razmerah, ki smo jim priča pri nas. Zlasti še, ko v nadaljevanju razmišljanja Garaudy pravi, da je nujno, »da večina vodilnih funkcionarjev, partijski sekretar in člani centralnega komiteja niso poklicni partijski funkcionarji, temveč še naprej opravljajo svoj poklic.« To tezo, ki resda poraja ob poznavanju naših razmer, »ko le petica da ime sloveče« in ko »človek toliko velja, kar plača«, nekaj pomislekov, predvsem kar se tiče praktičnosti in kvalitete tovrstnega ideološkega dela, velja sprejeti tako, da o njej razmišljamo. Če potem vse nadaljnje odločitve slonijo na tako propagiranem zaupanju v človeka, in če je partijsko delo srčno

delo, potem jo bomo tudi sprejeli. Ko pa bomo spoznali, da ta način vodenja pri nas ni mogoč, ker bi pomenil politični amaterizem najhujše vrste, ker bi lahko vsak tulil, kar hoče, potem bomo dobili to možnost. Eno pa je gotovo: ta čas pride. Niso ljudje zaradi partije, ampak partija za ljudi. Če pa človek ne utegne, če ni sposoben opravljati dvojnega dela, naj le za kratek čas postane profesionalpartijec.

Kakorkoli smo prepričani, da smo daleč od birokratizacije edine organizirane politične sile, tako smo tudi naivni. Po kitajsko bi lahko isto vsebino izrazili malo bolj grobo in časovno neprijetno, povedali pa bi verjetno isto.

Za kaj se zavzemam?

1. Za proletarsko partijo, ki se njeni organi ne bodo tehnokratsko omejili na parafraziranje ide-

ološkega dela, in ki bo tako onemogočila birokratizacijo znotraj nje.

2. Za odprtost delovanja takšne komunistične partije, ki se bo v praksi jasneje pokazala. Pogoj za to je vsestransko obveščanje tiska.

3. Za človeško, demokratično odločanje po razumskih principih za izključevanje senzacij in poziranj KP.

4. Za prostovoljnost in deprofesionalizacijo partijskih funkcij. Človekovega idejnega dela ne moremo plačati ali nagraditi. Za idejo se človek bori ali pa se ne bori. Če je za to plačan, je to nepravilno v odnosu do drugih članov KP.

5. Za okrepitev vpliva komunistične partije (oz. ZK) na vseh področjih človeškega snovanja. (Končno smo le prišli do spoznanja, da kultura ni domena »poklicnih«, in da predstavlja prav tako komunistično ustvarjalno področje.)

To bi pomenilo neprisliljeno sprostitve odnosov in potrditev dejanske demokracije. Seveda bo čutili odpor zaradi deprofesionalizacije, je pa to v naši skomercializirani družbi edini način, da

vsebina in videz

očistimo našo zvezo vsega gnilega, dogmatskega, nacionalističnega in pohlepnega. Vse te točke so pravzaprav dediščina preteklosti, akoravno se le stežka zavedamo, da kljub vsem akcijskim programom, ki bi njih rezultate morali že uživati, še nismo naredili tistega, kar bi s sredstvi, ki so nam na razpolago, lahko. Govorimo o sistemih, proučujemo to ali ono varianto izhoda iz nemogočega položaja, se pogumno postavljamo po robu tako zapletenim vprašanjem, kot so socialne diferenciacije, programiramo okrepljeno ideološko delo, nismo pa postavili in zgradili jasnega in odločnega načina, ki nam bo orodje dejanja.

Zavedam se, da smo vsebino nekaterih mojih zahtev že zaradi razvoja presegli, in da zaradi novonastalih pogojev marsikaj ni izvedljivo.

(Nadaljevanje na 6. strani)

sko, takrat, ko se dogaja? In kdo je vreden svobode v zgodovini? Kdo si zgodovino v imenu časa in svobode prilasča? Na kakšen način, na kateri poti? Sedaj smo pri tistem političnem subjektu, ki je objekt kaotične zavesti. Politični subjekt, ki izhaja iz kaotične zavesti, pa ni znanstveni objekt, torej ni izmerljiv, ni določljiv, ni oprijemljiv, komaj je spoznaven, čeprav je skozi zgodovino nenehno navzoč. Svojo postulativnost ima v večini. Politični subjekt je model svobode, je totaliteta kaotične zavesti.

To pa je anarhija. V anarhiji nihče ne vlada, nihče ne skuša izzivati zgodovine, ker se zgodovina dogaja spontano sama od sebe. Zgodovinsko dogajanje zavesti, se pravi, egoizem; ego v množicah se tako iz anarhije imenuje svoboda. Seveda pa za to imenovanje steče človeška kri, se

ni več temeljnega, subjektivnega sovražnika; večina je namreč že spreobrnjena.

A revolucija še svojih sledov ne zbrise; v lastnih vrednostih si poišče sovražnika, se z vrednotami spopade, se zgodovinsko bori proti sebi; ta njena polarnost ni le kriza vlade, ki je revolucija izvedla, ni poraz birokracije, ki je po revoluciji zasedla svobodo, ni le policijski ali kontrolni sistem, ki je revoluciji zaprl pot kot novi sovražnik; ne, polarnost revolucije je udejanjenje protiakcije. Kolikor je revolucija bila objekt kaotične zavesti, postane zdaj subjekt zgodovinske skušnje in večine. Politični subjekt se postavi proti objektivnosti, si zastavi svoje naloge in končne cilje, si prisvoji instrumente in sredstva za dosego svojega končnega cilja.

To, kar je bilo v revoluciji — »anarhija sem jaz«,

(Parola na zidu v Parizu ob študentskih nemirih)

dogaja revolucija. Sovražnik je nenehno pri izvoru svobode, sovražnika je treba uničiti, ga potem nadomestiti z novim egoizmom, se pravi z novim sovražnim elementom. Ko je revolucija končana, stopi v svobodo popolna kontrola, najčesče policija, diktatura, birokracija. In sicer v enem samem družbenem modelu. Ime — vrednota je last oblasti. Svoboda je v anarhiji — zgodovini časa samega, potem pa šele nastopi učinkovanje kaotične zavesti: selekcija, prevrednotenje in razvrednotenje vrednot. Stare vrednote še niso porušene, ker se zgodovina v času nadaljuje, le egoizem je tisti, ki svobodo poimenuje s preizkusom in razbiranjem tistega, po čemer svoboda sploh ne more biti svoboda: po moči. Tu je zgodovinska skušnja nujnost, v kateri ni prihodnosti.

Vsakdo si v anarhiji mora podrediti svoj ego, svoj jaz, da bi povečal svobodni projekt, vračajočo kaotično zavest. Zgodovinski subjekt se izkaže za pravico in oblast, čeprav se ta oblast ne more več obnašati akcijsko zato, ker ni več protiakcije,

anarhija sem jaz

se spremeni po revoluciji v — »anarhija nisem jaz«. Anarhija zanika samo sebe, a še vedno ostane anarhija. Tako anarhija ne more biti karkoli, ampak je zmeraj odvisna od subjekta, od jaza v večini. Politični subjekt je torej nenehno anarhičen, ker je revolucionaren, in obratno: vedno je revolucionaren, ker uničuje in zanika lastno anarhijo. Nedvomno je prav od tega odvisna akcijska strategija med posameznimi, eksistenčnimi voljami in večino-moči. Zgodovina ni in ne more biti le zavest o svobodi, ampak eksistenca sama, ki zavestno uravnava svoj prostor in čas v več smereh. To zavestno usmerjanje je svobodno in večsmerno le tako, da kaotična zavest preneha biti kaotična zavest, da politični subjekt kot revolucija uniči subjektivizem anarhije.

VLADIMIR A. GAJŠEK

Ekstremna napetost, ki sta jo izkazovala oba predstavnika nemškega ljudstva (Stoph in Brandt), in burno pričakovanje svetovne javnosti, ki je želela sporazum med obema Nemčijama, nista rodili sadežev. Če je njen sestanek v Erfurtu pomenil zamelek resničnega obojestranskega dogovora, smo lahko zadovoljni, čeprav tudi Nemci sami ne skrivajo svojih (v dokajšnji meri upravičenih) dvomov. Hladna vojna, ki sta jo potencirala na »meji sistemov« oba največja svetovna vojaška tabora, je povzročila tolikšno nezaupanje in spremembe v življenju ljudi na obeh straneh berlinskega zidu, da jih še leta in leta pogajanj in sporazumov ne bodo mogla odstraniti.

Najprej je potrebno premagati deformacije v miselnem življenju ljudi, kar bo mogoče doseči le z ukinitvijo totalne in nasprotno propagande, ki jo sedaj provokativno prezentirajo vse prizadete strani: NDR in sovjetska satelitska populacija na eni strani in skomercializirana zahodnoevropska vojaška kultura na drugi.

To so glavne poteze, ki jih lahko prišlek opazi, ko prestopi mejo Nemške demokratične republike, še posebno pa pri prehodu v Zahodni Berlin. Iz bežnih opažanj lahko strnemo vodilno misel:

NDR skuša s tem, ko urejuje (bolje rečeno, poskuša urejevati) razmere z Zvezno republiko, prodreti mnogo bolj intenzivno v svet velikega kapitala in tako nadaljevati nagel industrijski razvoj, ki se je pri njih najbujneje razvil, relativno celo bolj kot v socialistični Sovjetski zvezi. Vendar pa militaristično vzdušje, na katerega človek naleti v NDR, ne da bi se posebno trudil za to, nemogoča demagogija, izpisana na plakatih in

oglasnih tablah in skrajna zaprtost vzhodnonemških meja daje sestanku v Erfurtu in bodočemu v Kasslu, grenak priokus. Okus po človekovi neumnosti, zaradi katere so umirali in še vedno umirajo ljudje, ki jim pravzaprav ne moremo očitati ničesar drugega kot to, da niso hoteli socializma na sovjetski način, ampak jim je bolj ugajala zahodna »demokracija«.

Ko stojiš tik ob berlinskem zidu in imaš na eni strani Reichstag na drugi pa Brandenburška vrata, ko slišiš hrumenje na eni strani, na drugi pa vidiš le togo bolštanje stražarjev, pomisliš, ali ni

ne konfrontacije idejnopoličnih konceptov družbenega razvoja pričakujemo mi, komunisti, uspeh? Očitno je, da je na tej najbolj vroči točki Evrope strategija izpodrinila ideologijo.

Na drugi strani pa očitno ekonomski vzroki in zahodnonemški pogled v prihodnost zahtevajo tako politično orientacijo, ki bi s spretnim diplomatskim poseganjem v zdajšnjo evropsko situacijo omogočila Zvezni republiki uveljavitev gospodarske moči na tržišču vzhodne sosedje. Le tako si lahko razlagamo stike ZRN s Sovjetsko zvezo (dialog o ukinitvi uporabe sile), pogovore s

trohneče nezaupanje

boljši kapitalizem s polnim žepom kot socializem na živilske karte. Pustiš vendar zakon vrednosti, teorijo mezde, povprečno profitno mero in ostalo Marxovo ekonomsko teorijo in se poglobiš v življenje takšno, kot se nam kaže. Marsikdo bi obupal in se bo odločil raje za mercedes kot za trabant. Učinek propagande je premočan, da človek ne bi vsaj pomislil na to, ko se mu pred očmi zablešči napis »You are leaving American sector«, in ko ga čez nekaj metrov pozdravi tank, ki naj bi predstavljal hvalo sovjetski armadi.

Mar nimajo tukaj članice kapitalističnega tabora aduta v svojih rokah? In ali s takšno neelastič-

Poljaki o priznanju meja na Odrin in Nisi in reguliranju odnosov z NDR. Če bodo vse te potencialne možnosti realizirane, bo to pomenilo most med Zahodom in Vzhodom. Pred temi sporazumi pa bo treba premagati še številne ovire, bolj tehnične kot politične ali idejne. Kajti ideja ostaja v sedanjih meddržavniških stikih vedno zada, za ekonomskimi interesi, ki pogojujejo uspeh sistema in njegov razvoj. Kako daleč bo lahko prodrla Zvezna republika, pa je odvisno od strpnosti obeh strani in od odnosov med velikimi silami.

Čas narekuje akcijo. Morda je pravi trenutek že prišel. — Du

je prva parola, ki jo vidiš pri Zonwaldu, ob vstopu iz Češke v Vzhodni Nemčijo. Zaradi tranzitne vize je bilo treba izpolniti nekaj formularjev, med drugim je bilo treba napisati, s kakšnim namenom potuješ, kje misliš državo zapustiti, s čim potuješ ipd. Ko ti končno dovolijo, da potuješ in te opozorijo, da lahko voziš le po izbrani poti, in da bi za bivanje potreboval posebno vizo, še ni konec ceremonij. Nekaj metrov dalje čaka s kupom papirja carinik z značilno kapo in zelo kratko ostrizenimi lasmi na tistem delu lobanje, ki ni pokrita. Usnjena, prepasana suknja stiska zajeten trebuh, in da je videz popoln, so tu še črni vojaški škornji. Njegov nastop je uraden. Ko odkrito vpišeš ves denar, ki ga imaš pri sebi, na list, prebereš, da lahko menjaš denar le v banki in nikjer drugje, sicer te lahko kaznujejo po členu tem in tem

zaradi tihotapstva in kaznivih dejanj v zvezi z valutami ali nekako tako. Carinski pregled, ki smo ga takrat prestali, je bil najrigorozejši v mojem življenju. Čeprav se možak stvari, ki smo jih imeli na sebi, ni dotaknil, je toliko bolj strogo pregledal kovčke, torbe in žepne plašče. Njegovi »Was ist das?« so od časa do časa postajali zelo poveljujoči, vojaški, nakar jih je zopet zamenjala uradna prijaznost. Najbolj zanimivi so mu bili zmečkani papirčki; mogoče je na njih kanil odkriti kako šifro ali kaj podobnega. In ker je vse-

komunizma. Takšen videz socialističnemu svetu ni v čast. Očitno je, da se vzhodni Nemci ne samo bojijo neugodnih presenečenj od zunaj, pač pa se še bolj varujejo tega, da bi kaj njihovega ne odšlo ven, na zahod. Tisti košček zemlje je tako zastražen, da brez dovoljenja ne more mimo niti mravlja, kaj šele miš! Po II. svetovni vojni je iz takratne sovjetske cone, danes NDR, pobegnilo v zahodni Berlin čez milijon ljudi. O Vzhodni Nemčiji pišejo naši časopisi zelo različno. V petdesetih letih smo brali v zahodnih virih o

»naj živi NDR, prva nemška država prijateljstva in človekoljublja!«

vsebinska in videz

(Nadaljevanje s 5. strani)

Vendar pa: če smo šli v profesionalizacijo ideološkega dela, lahko odidemo po isti poti. Resnično se bojim, da bi ob morebitnem izvajanju takšnega dela kvaliteta akcije padla. Če bi se to ne pripetilo zaradi prezaposlenosti oseb, ki se to delo na njih nanaša, potem bi bil to jasan dokaz, da vsem komunistom pri njihovem delu na idejnem področju ni cilj miselnega preobrazba v socialističnega človeka, ampak finančni rezultat tega uspeha. Obenem pa bi pomenila deprofesionalizacija nujen angažma širokih množic, ker bi le tako delo normalno potekalo. Zavest ne raste v forumih in institucijah, ampak jo je treba krepiti ter v razvoju usmerjati. To je delo tistih, ki jih zadeva zaradi vsebine pritegne. Ob današnjih neprav rožnatih razmerah bi o teh stvareh veljalo premisliti. Mnogo argumentov je za, mnogo proti. Človekova miselnost dejanja so preveč omejena, da bi mogla zadovoljiti konglomerat potreb. Tak način vodenja bi pokazal možnosti za reaktiviranje konservativnih sil, stihijsko odločanje o problemih vsesplošnega pomena, krepitev klerikalizma, razumske neorganiziranosti in anarhije. Tega se dobro zavedam. Vem tudi, da danes kljub govorjenju o demokraciji še nismo sposobni takšne reorganizacije izvesti.

Morda prehitvam čas. Zdi se pa, da ta trenutek pride. Zagotovo.

Dušan Zbašnik

ga hudega enkrat konec, je bilo konec tudi tega odpavanja naše lastnine. Vtis je popravil nekoliko prijaznejši »Gute Reise«. Tako smo točno opoldne stopili v NDR, eno redkih evropskih držav, kjer Jugoslavlani še potrebujejo vizo. Iz daljave je bilo slišati zvonove, ob cesti je bilo še za kak meter snega, mi pa smo se spuščali proti prvim vasem. Parol je bilo ob cesti nenavadno dosti, za razliko od Češke, kjer je le tu in tam na kakšnem nedostopnem mestu (za vsak primer) pisalo o socialističnih bratih. Pri Dresdenu smo zavili na avto cesto. Oh, da bi tudi mi imeli take ceste! Za tistih nekaj trabantov in wartburgov je speljala štiristezna betonska cesta z zelenim pasom na sredi. Pri nas je mnogo večji promet, pa take ceste še nimamo... Zanimivo je bilo prehitovati ruski konvoj. Nekaj čez 50 tovornjakov je imelo na vidnih mestih rdeče zvezde. Na Češkem imajo ruska vojaška vozila dosti bolj zgaran videz.

Drewitz je ime za mejni prehod na ozemlju zahodnega Berlina. Vzhodni Nemci se tega ozemlja nekako sramujejo. Na velikih kačipotih nikjer ne piše, da obstaja še kakšen drug Berlin kot glavno mesto NDR. Tako smo odcep, kjer je bilo na malo napisano Drewitz, namenoma prezrli. Ze po nekaj kilometrih smo zagledali rampo in kontrolo. VP (Volkspolizei) so si nas natančno ogledali in poslali na pravo pot. Takšnih kontrol je na avto cesti še več, čim bližje si Berlinu.

Drewitz je na zahodnem delu berlinskega ozemlja. Mi smo se pripeljali iz jugovzhodne smeri in tako je bilo to potovanje daljše za kakšnih 100 neplaniranih kilometrov.

Ob pogledu na mejni prehod med imperialističnim otokom in socialističnim svetom postane človeku jasno, zakaj se v zahodni Evropi tako bojijo

nizkem standardu prebivalcev, o hudem terorju; spomnim se, da sem neke bral, da so dali na indeks prepovedanih knjig tudi Bertholda Brechta. Prišli so drugi časi, nova usmeritev naše zunanje politike. Brali smo, da je sicer individualni standard vzhodnih Nemcev namenoma nizek, zato pa je raven zadovoljevanja skupnih potreb na zelo visokem nivoju. Zgledno otroško varstvo, rekreacijski centri, ceste, vse to je na voljo prebivalstvu. Z visoko stopnjo akumulacije v narodnem dohodku so dosegli nesluten gospodarski razvoj: lasten in sovjetski. Danes pobegne na zahod le še malo ljudi, to je jasno vsakomur, ki je videl tisto mejo. Tako si vzhodni Nemci s pomočjo Sovjetske zveze učinkovito varujejo pridobitve socialistične izgradnje. Na meji, pri prvi rampi, pregledajo potne liste. Sledi ogromna betonska ploščad z ograjicami, kjer je treba voziti kot po labirintu. Ob robu so stolpi, na njih pa vojaški z brizostrelkami. Naslednja rampa pomeni carino. Kljub ogromnemu navalu (čakali smo dve uri) je pregled opravljen z značilno nemško natančnostjo. Naslednji rampi, ki stoji na koncu velike betonske ploščadi, bi rekel »služba za identifikacijo«. Potnik mora stopiti iz avtomobila, se počesati, kot je počesan na sliki v potnem listu in se pustiti opazovati in ocenjevati: je pravi ali ni? Žig v potni list je poslednje dejanje. Na koncu zadnje ploščadi je rampa in zadnji stolp z ruskimi vojaški. Točno na meji je spomenik ruskim osvoboditeljem: tank na podstavku, ki je ponoči razsvetljen. Tabla American Sector te opozori, kje si. V utici nekdo pogleda potni list. To je vse. In že si v zahodnem Berlinu.

Davorin Kračun

samoupravljalci, ki premalo znajo

Samoupravljanje je pri nas postalo sestavni del našega vsakdanjega življenja, poleg tega pa prevladujoč družbeno-ekonomski odnos oz. točneje dominanten produkcijski odnos. Skladno s teorijo marksizma o odmiranju države in prehajanju državnih funkcij na družbene organe, z vedno širšo družbeno samoupravo, t.j. opravljanjem splošno družbenih poslov brez državne prisile, pa se porajajo tudi problemi, dileme in kontradikcije, ki zavirajo družbeni razvoj v smeri izgradnje družbe, ki ne bo več pod tutorstvom države. Kakšni so ti problemi, dileme kontradikcije?

Na razmišljanje o njih so me direktno opozorili rezultati ad hoc improvizirane ankete v eni izmed naših tovarn, za katero velja, da precej dobro »stoji« v ekonomskem smislu in jo zato lahko vzamemo kot tipičnega predstavnika svoje populacije. Oglejmo si na kratko bistvene rezultate te ankete!

Od 1545 zaposlenih jih ima le 12 visoko izobrazbo, 24 višjo, 96 srednjo in 298 poklicno šolo. To pomeni, da je 1115 delavcev brez vsakršne šole (s končano ali nedokončano osnovno šolo).

In sedaj pridejo odgovori, ki bi morali biti alarmantni za družbo, ki ji je vitalnega pomena izobrazba neposrednih proizvajalcev. Več kot tri četrtine (natanko 78,8 odst. anketirancev) je mnenja, da jim izobrazba, ki jo imajo, zadoštuje za uspešno opravljanje delovnih nalog na delovnem mestu (sem spada tudi opravljanje nalog, ki jih imajo kot samoupravljalci!). Po drugi strani pa se zdi več kot polovici razpon OD v razmerju 4:1 (med najvišjimi in najnižjimi) odločno prevelik! Slika bo morda popolnejša, če navedemo še nadaljnje podatke: samo 40 odst. delavcev je mnenja, da so dovolj in objektivno seznanjeni z delom samoupravnih organov in ta procent se pri delavcih iz neposredne proizvodnje dvigne na 70 odst.; več kot polovica delavcev ni nič vedela o najvažnejših investicijskih podjetjih v lanskem letu. Prav tako je več kot 50 odst. anketirancev prepričanih, da imajo največji vpliv v tovarni direktor in vodilni uslužbenci, ne pa samoupravni organi, kot bi bilo pričakovati. Kje je vzrok temu, lahko rečemo, po raznemu stanju?

Država je historično nastala kot posledica razvoja produkcijskih sil, skladno s tem pa je nastala potreba po posebnih specialistih za upravljanje, ker običajni producenti niso bili več sposobni, da upravljajo produkcijske in ostale družbene procese. Kajti upravljanje s temi procesi je zahtevalo visok nivo znanja, za dosego tega pa se je moral del ljudi specialno posvetiti šolanju, kar pa je zopet zahtevalo osvoboditev od neposredne proizvodnje.

Država bo odmirala šele takrat, ko se bo ponovno pokazala možnost, da navadni delovni ljudje iz proizvodnje postanejo tudi upravljalci, najprej v procesu proizvodnje, kasneje pa tudi v ostalih družbenih procesih. Toda da bi bilo to izvedljivo, je potrebno, da se produkcija tako izpopolni, da bo dosežena visoka stopnja produktivnosti. To pa pomeni, da bo ostalo relativno mnogo prostega časa, ki ga bo treba izkoristiti za kulturno in politično izobraževanje delovnih ljudi in jih tako usposobiti za upravljanje, ki je bilo doslej v izključnem monopolu specialistov za upravljanje, organiziranih v državi.

Z drugimi besedami rečeno to pomeni, da na ta način v bistvu izginja razlika med manualnim in intelektualnim delom, in da neposredni proizvajalci postanejo upravljalci.

To pa ni nič drugega kot negacija razrednih razlik, kajti upravljalcev ni več; točneje: vsi so proizvajalci in upravljalci in s tem izginjajo še zadnje razredne diferenciacije. Teh upravljalcev, ki so, kot smo videli, nastali kot zgodovinska nujnost, se je oprijel naziv »birokracija«.

Prvi akti proletariata pri revolucionarnem zrušenju buržoazne oblasti so: odvzem produkcijskih sredstev kapitalistom in izročitev le-teh najprej državi in nato družbi. S tem so postavljeni ekonomski temelji za praktično uresničevanje proklamiranih načel svobode in neodvisnosti posameznika in pa možnosti za njegov kulturni in politični razvoj.

Drugi pogoj za »demokratizacijo« države je preprečitev, da bi se oddvojila od delovnih množic, da bi se »birokratizirala«. Klasiki marksizma so to jasno uvideli in so stalno opozarjali, da je »birokracija proletariata« nevarnejša od eksproprijirane buržoazije. Temu se proletariati lahko izogne le na ta način, da vse bolj prenaša oblast nase in zožuje oblast birokracije. Ta proces pa je paralelen in prenosorazmeren z razvojem proizvodnje in z usposabljanjem širokih množic za upravljanje.

Birokracija je danes nujnost, v končni konsekvenci je koristna, toda nevarna. Nevarna zato, ker, prvič, obstaja nevarnost, da se proletarska država spremeni v birokratsko (zgled za to imamo v SZ!) in drugič zato, ker je težko ugotoviti trenutek, ko se birokracija prelevi iz sluge proletariata v njegovega gospodarja. Zasilna rešitev je predstavniški sistem. Neposredni proizvajalci, in sploh narod, volijo svoje predstavnike in ti potem upravljajo v njegovem imenu. Zakaj sem napisal »zasilna rešitev«? Zato, ker tudi tu obstaja nevarnost birokratizacije teh političnih delavcev. Po eni strani te osebe ne smejo imeti neke posebne (politične) izobrazbe,

Brata (Foto: B. Čerin)

ker bi potem ne bili politični delavci, ampak strokovnjaki. Se več: ne morejo je imeti, kajti, da bi si pridobili to posebno izobrazbo, morajo imeti čas za šolanje v praksi ali v šolah. Toda tega časa nimajo, ker bi se tedaj prenehali ukvarjati s svojim poklicem, nehali bi biti pripadniki svojega (delovnega) razreda in postali bi profesionalci. Po drugi strani pa morajo vseeno imeti neko izobrazbo za opravljanje svoje politične funkcije, da bi se zavedali bistvenega položaja svojega razreda in njegovih koristi, obenem pa morajo vedeti iz vsake stroke toliko, da ne bi padali pod vpliv strokovnih (birokratskih) organov s teh področij, ki bi jih lahko politično nadzirali. To torej pomeni, da morajo imeti neko izobrazbo. Da bi si jo pridobili, morajo biti v določeni meri oproščeni opravljanja svojega rednega poklica. Tako nastajajo več ali manj profesionalni politični delavci, ki so vedno v nevarnosti, da se odtrgajo od svojega razreda, in da prično enačiti svoje koristi z razrednimi in v tem smislu tudi upravljati državo. Pri tem se seveda naslonijo na birokracijo. Ta nevarnost bo dokončno preprečena in onemogočena šele takrat, ko bodo organi za upravljanje (strokovni organi) sestavljeni iz navadnih občanov in ne več iz strokovnjakov. Jasno je, da je predpogoj temu visoka splošna kulturna in izobrazbena raven prebivalstva. V takem stanju, ko se bodo vsi občani usposobili za opravljanje državnih poslov, bo »vsak postal kos birokrata, da ne bi nihče bil birokrat«, kot je duhovito rekel Lenin.

S tem privajanjem navadnih občanov na upravljanje z družbo in z državnimi posli, se konča proces odmiranja države.

Po tem malce teoretičnem intermezzu pa se zopet vrnimo na rezultate ankete, ki smo jih omenili na začetku. Vprašati se moramo: kaj smo storili, da bi dali neposrednim proizvajalcem vsaj najbolj elementarna, fundamentalna znanja o zakonitostih družbeno-ekonomskih procesov, o osnovnih principih, ki vladajo pri vodenju in upravljanju produkcijskega procesa, o karakteristikah družbenih odnosov, ki nastajajo med proizvajalci v proizvodnji, torej o proizvodnih odnosih, dalje, da bi jim na poljuden način poskušali približati družbeno-ekonomske kategorije, kot so: kapital, ekstraprofit, družbeno potrebno delo, tržni mehanizem in njegove zakonitosti, denar, potrošnja, svetovni trg itd., ipd.?

Odgovor je: nič ali bore malo. V osnovnih šolah, kolikor vem, ni posebnega predmeta, ki bi se, stopnji primerno, ukvarjal s samoupravljanjem in z neobhodnimi znanji, ki jih samoupravljanje zahteva. In potem od teh ljudi, ki gredo iz osnovne šole direktno v proizvodnjo, zahtevamo, da so dobri samoupravljalci, čeprav so vsi elementi, ki tvorijo podlago za kakršnokoli upravljanje s produkcijskimi in drugimi družbenimi procesi, zanje terra incognita!

Tudi v srednjih in visokih šolah tehnične usmeritve ni veliko boljše. Te šole so »tovarne« birokratov in tehnokratov, ki prihajajo zaradi tega v večne konfrontacije z ljudmi iz neposredne proizvodnje, ki v samoupravnih organih sprejemajo slabe odločitve, katere potem tržnice kaznuje. Posledice so trenja, zastoji in napetosti, nizka produktivnost, minimalni OD, stavke itd. Zadnji čas je, da nekaj storimo v tej smeri. Ekonomski pogoji so uresničeni, proletariati ima vse možnosti, da to doseže. Angleški pregovor: »knowledge is power« še vedno velja in za naše razmere še posebej. V nasprotnem primeru pa se izpostavljam nevarnosti, da bo birokracija znova pridobila na moči in raison d'être-u. Kajti kritike z njene strani, da delavci sami niso sposobni upravljati s proizvodnjo, bodo upravičene in skomine birokracije, da bi v svoje »trdno roko« zopet prevzela vajeti, ne bodo več samo skomine.

Vizija družbenega vodenja vseh družbenih procesov, se pravi odmiranja države in njeno prehajanje v brezrazredno družbo, komunizem, pa se bo vedno bolj odmikala kot fata morgana.

Vojko Urbančič

Ce smo pred letom in pol med avgustovskimi dogodki na Češkoslovaškem ogorčeno cepetali in odločno zastavili svojo besedo navkljub veliki vojaški sili Varšavskega pakta, in če smo takrat v besedah in dejanjih podpirali Aleksandra Dubčka in njegove sodelavce ter izkazovali češkemu in slovaškemu narodu svoje najgloblje simpatije, smo danes že tako daleč, da se sprašujemo, zakaj se ljudje niso borili. Saj je šlo za njihovo lastno domovino, za njihova potovanja v tujino, za njihove fante in dekleta. Odgovor preprostega državljana CSSR bi bil: vodstvo je tako ukazalo, ali pa: relief naše dežele ni primeren za boj, mentaliteta ljudi je drugačna. Tako je dežela, v kateri so se začele porajati teorije, ki so nasprotovale internacionalističnemu modelu Sovjetske zveze, v gospodarskem razvoju ponovno padla za nekaj let nazaj — v čas diktature Antonina Novotnega. Ljudstvo je izdalo Dubčka. Dežela ni bila zrela, ljudje niso bili idejno pripravljeni na spremembe, ki so bile na sporedu od januarja 1968 dalje. Tako je bilo le državno in partijsko vodstvo tisto, ki je moralo potegniti prvi in zadnji vzvod, da je mehanizem stekel.

Spretna politika in vojaška intervencija pa sta to znali izkoristiti. Ni težko prepričati nevedneža, da je Moskva glavno mesto sveta. Tako tudi ni bilo težko najti novega vodstva, ki je bilo pripravljeno »rusofilo« polskati novo pot naprej. To vodstvo sicer teži k edinemu cilju socialistične družbe, vendar pa temelji na vzajemnem sodelovanju med deželami varšavske zveze. Vsak narod, ki čuti v sebi nekaj moči in ponosa, bi zmožl najti v miselnih tokovih tistega, pravega, ki bi mu

češkoslovaška pomlad 1970

ustrezal. Pod vplivom Sovjetske zveze je tudi CSSR skušala z dr. Husakom najti samobitno doktrino. Vendar ji to ni uspelo zaradi premajhne politične in gospodarske samostojnosti (to dvoje je medsebojno močno povezano) in zaradi osamljenosti državnega vodstva, ki sedaj negira tisto, kar je pred letom in pol že rodilo uspehe. Ljudje pa vidijo samo uspehe, zato preprosto državljan CSSR kljub vsestranski propagandi, čistkam v administraciji in v partiji v mislih še vedno pritrjuje Aleksandru Dubčku. Ne več zaradi videza ali mode, temveč zaradi nezadovoljstva s sedanjim položajem. Naj še tako piše Rude pravo, kako CSSR v gospodarstvu drži korak z razvitimi deželami, človek, usidran v svoji vsakdanji stiski, empirično korak za korakom začena razume-

Večina izobražencev v Mariboru je že slišala mnoge hude in vroče besede, ki so v zadnjem času preplavile temo o pedagoški akademiji v Mariboru. S svojim sestavkom bi rad prikazal stanje, kakršno je na naši akademiji, in povedal, kaj si želimo. Mogoče se bodo zdale misli nedodelane, toda študentje mislijo tako kot jaz, zato mi to daje pravico, da povem javnosti naslednje:

Vemo, kaj je pedagoška akademija. To je »izdelovalnica« osnovnošolskih učiteljev. Toda vprašanje, ki se pojavlja s tem v zvezi, nikakor ni tako enostavno, kot se nam zdi na prvi pogled. Učitelj je tista oseba, ki mora dati otroku, in sicer v dobi največje otroške dojemljivosti, osnovno znanje in napotke o dojemanju sveta, da ne rečemo že kar na začetku — svetovni nazor. Mislim, da je učiteljeva dejavnost najbolj zahtevna, najodgovornejša služba, ki pa je tudi najmanj plačana. Toda o denarju sploh ne bom pisal. To je stvar drugih ljudi. Nas, študente, mučijo predvsem razmere na naši šoli, naše delo in delo profesorjev, njihovo znanstveno izpopolnjevanje ter njihovo znanstveno sodelovanje na pedagoški akademiji. Čeprav se zavedam, da večkrat več povemo o stvarih, kakršne naj bi bile, kot pa o stvarih, kakršne so, se vseeno ne mislim ustaviti pri tej ugotovitvi. Vsekakor bi se PA morala bolj afirmirati. Seveda se bomo vprašali, zakaj. Toda, ali ni že sam naslov »pedagoška akademija« nekakšno zagotovilo za njeno znanstveno dejavnost, za njeno znanstveno poglobljanje, v prvi vrsti za poglobljanje profesorjev samih, nato pa še študentov? Seveda se pri tem takoj zastavi novo vprašanje: vprašanje študijske dobe, možnosti študija, prostorov in predvsem metod.

Ker s svojim sestavkom ne mislim napadati profesorjev, temveč si prizadevam za resnično boljše in krepkejšo pedagoško akademijo, mi bodo tovariši profesorji oprostili kakšno žolčno besedo, izrečeno na račun njihovega delovanja in znanstvenosti.

Govoril bi o nevdržnih pogojih, v katerih potekajo predavanja na naši akademiji. Vsi naši profesorji se stiskajo v skupnih prostorih, ne da bi imeli svoje delovne kabinete. To pomeni, da je s tem onemogočeno kakršnokoli znanstveno delovanje profesorjev na naši šoli. Akademija pa bi morala biti nekak znanstveni center v Mariboru, vsaj na področjih, ki se predavajo na naši šoli. Toda stolice so dokaj nepopolno opremljene, ali bolje rečeno sploh neopremljene. Mogoče se zdi to vprašanje dokaj nepomembno, v resnici pa gre za kompleksno vprašanje. Profesorji so namreč vezani samo na svoje domove in na organizacije, v katerih delujejo. Pri tem mislim na njihovo znanstveno delovanje. Vemo pa, da bi profesorji za svojo znanstveno dejavnost potrebovali svoj kabinet z vsemi potrebnimi rekviziti. S tem ne bi bilo ustrezno samo profesorjem, ampak tudi radovednosti študentov, ki bi profesorja lahko obiskali v njegovem kabinetu in se z njim pogovorili o problemih, ki jih zasledijo pri snovi, ki jo profesor predava.

S tem ponovno zadenemo na eno starih vprašanj: odnos med profesor-

Proletarij vseh zemelj, spojte se!

RUDÉ PRÁVO

ORGÁN ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

vati dejanje za dejanjem pred intervencijo in po njej. Zato je razumljiva težnja vodilnih organov, da depolitizirajo institucije, ki s svojim delovanjem lahko onemogočijo »konsolidacijo«, kot radi imenujejo novonastalo situacijo. Studentske organizacije so razpustili, reorganizirali so partijska vodstva od spodaj navzgor. Formalno so partijo očistili, v bistvu pa tli v CSSR takšna opozicija, kakršne ne premorejo vse socialistične države skupaj. Illegalnega časnika Zpravy ni več, zato pa se je v tem duhu reformiralo kompletno pisanje češkoslovaških listov. Kot odgovor na to pa so nastali številni listi, ki jih intelektualci, katerih ideje so ostale še vedno enake, kot so bile v januarju 1968, in študentje, ki sta jih poznavanje modernega, življenjskega socializma in ljubezen do domovine osvestile, širijo pod roko, na skrivaj. Tako je bilo tudi lani, 21. avgusta, pred obletnico. Takšen list mi je prišel v roke in na njem so bila navodila, kako naj se zaveden Čeh in Slovák obnašata. In zgodilo se je natanko tako, kot se je moralo zgoditi: opoldne so se avtomobili ustavili, prižgali žaromete in trobili, restavracije so bile prazne, javnih prevoznih sredstev niso uporabljali. Nastali so neredi, v katerih so ljudje tudi padali. Pasivni odbor, ki pa kljub temu, da je izražal splošno razpoloženje, ni dosegel tistega, kar bi se dalo doseči eno leto prej. Kje je bila takrat enotnost?

Danes živi Praga tako kot vsa ostala vlemesta. Samo policije je več na ulicah kot drugje. Če nekaj tli, je to treba pogasiti, tega se sedanje vodstvo dobro zaveda. Vendar poteka akcija v tej smeri prav počasi. Skorajda nemogoče jo bo pripeljati do konca. Sovjetskemu vojak, ki je skušal na Vaciavskih namestih kupiti značke, ki jih tam zbiratelj ob nedeljah dopoldne zamenjuje ali prodaja, ni nihče hotel pokazati niti ene same značke. Dovolj zgovoren dokaz, kako daleč sta si uradna politika in želje delovnega ljudstva CSSR. Zamenjava partijskih izkaznic tu ne more pomagati. Kdor nima za seboj močne ljudske opore, ne more dolgo voditi uspešne politike. Če pa upoštevamo pomoč, ki jo izkazuje Sovjetska zveza sedanjemu vodstvu, smo lahko prepričani, da bo nezadovoljstvo v CSSR še nekaj časa trajalo.

V socializmu lahko pridemo po različnih poteh. Ena teh poti je naš samoupravni sistem. O češkoslovaškem sistemu pa lahko rečemo, da vsekakor ni bližnjica.

Dušan Zbašnik

jem in študentom. Čeprav se je ta odnos že v marsičem spremenil, še vedno ni na zadovoljivem nivoju. Ne morem trditi, da izvira ta problem iz bojazni študentov do profesorjev ali v obratni smeri. Za zadnjo trditve bi lahko dejali, da drži v obeh smereh. Prva je že stara navada, da se študent boji profesorja (ker so v ozadju še izpiti), druga pa po mojem mnenju izvira prav iz znanstvene negotovosti profesorjev. Naredimo le majhno primerjavo med študijem na filozofski fakulteti v Ljubljani (prvi dve leti, ki sta približno adekvatni celotnemu šolanju na naši akademiji) ter med študijem na naši akademiji.

Mogoče se ne bi toliko ustavljali pri kvalifikaciji profesorjev kot pri njihovi volji do znanstvenega poglobljanja ter prikazovanja dejavnosti študentom. Ponovno namreč gre za odnos profesor-student, ki na naši šoli nikakor ne more prerasti pedagoške nadrejenosti profesorja nad študentom. Vemo sicer, da se študentje s profesorji ne moremo meriti v znanju, toda če nam profesorji zaupajo in nam razložijo samo dejavnost v znanosti, ki je tako profesorju kot študentu enako blizu, si študentje laže osvojimo snov in celotno kompleksnost v znanosti. Kljub velikanskemu razvoju je v vseh znanostih še vedno neko teoretično področje, ki se ga je treba najprej naučiti oziroma osvojiti, šele nato pride na vrsto praksa in novo znanstveno delo. Vsekakor bi se moral vsak izmed študentov zavedati tega, da mora najprej absorbirati teori-

še o pedagoški akademiji in njeni borbi za obstanek in razvoj

jo, šele nato se lahko posveti kritiki te znanosti in njeni praksi. Toda v položaju, ki vlada na akademiji, je to več ali manj nemogoče. Mogoče je temu kriv tudi sam prostor (sem spada zahteva po novem posloju pedagoške akademije). Toda jaz zagovarjam teorijo, ki trdi, da je možno še v tako slabih okoliščinah znanstveno delovati. Treba je imeti samo voljo, potrpljenje in seveda razumevanje za svojega kolega oziroma tovariša.

Zato mislim, da je vedno možno sodelovanje med profesorjem in študentom. Mogoče bodo profesorji dejali, da je za to premalo zanimanja s studentske strani, toda v znanosti je mnogo že to, da se k sodelovanju pridobi vsaj enega novega tovariša. S tem pa ne trdim, da se zanimam za znanstveno sodelovanje s profesorji samo jaz. Ne, prepričan sem, da bi večina študentov z veseljem sodelovala s profesorji, profesorjem pa bi bilo olajšano marsikatero delo, ki bi ga lahko zaupali študentom, ga potem samo pregledali ter uporabili rezultate za raziskave, medtem pa bi sami dokazovali težje stvari in poizkušali najti nove poti v znanosti.

Mitja Zitnik

Ko je psihoanaliza odkrila v človekovem psihičnem stanju nagnostko stanje in sploh libido, ko so nekateri čisto neuravnotežene ideje nacionalizma in etatiistične nadvlade prepovedale zakon med obema spoloma različnih ras, slojev in pripadnosti, ko se je industrija razvila v moč in zavzela temeljno družbeno mesto, se je bistveno spremenil osebni položaj delovnega človeka. V spremembi družbenih razmer se je razvila po eni strani individualizacija, ko je vsak začel govoriti mimo drugega, vendar pa je prav na ta način upošteval površno večino in javno mnenje, boječ se za lastni ekonomski obstanek. Tudi najintimnejše vezi so se demistificirale, kot da bi zaradi zunanjih okoliščin mogle izgubiti svoj temeljni, subjektivni, človečanski pomen. Zgodilo se je celo, da se je intimnost začela kazati in oklicevati navzven, da se je postavila nad osebnost. In tu je začetek in konec takojmenovane »seksualne revolucije«.

uradništvo seksualne revolucije

Motto:

«Mais l'amour a toujours des marges si sensibles
Que les forces d'espoir s'y sont réfugiées
Pour mieux se libérer.»

(Paul Eluard: Le Château des pauvres)

cije. Kdo pa so pravzaprav pristaši takšne »revolucije«, ki je le posledica zgrešenih — tudi zunanjih — družbenih odnosov? Saj bi lahko rekli, da je tudi takojmenovani »skupinski seks« skrito in vulgarno spajanje interesnih skupin, ki v intimnem razmerju ne najdejo svoje intimne, svoje osebnosti, niti svojega čustva. Kaj so te interesne skupine, kako se tvorijo?

Jasno je kakor na dlani, da delavec ne more sodelovati v »seksualni revoluciji« — že zaradi visoko razvite družbene zavesti, zavoljo spoštovanja do sočloveka in tudi zaradi spoštovanja do samega sebe. Jasno je tudi, da tudi vsi tisti, ki v organih samoupravljanja res veljajo za strokovnjake ali vodilne osebnosti, ne sodelujejo v seksualni revoluciji. Beg pred resničnostjo

Začetek težav je v dejstvu, da si nekateri predstavljajo socializem in družbo kot idealno možnost za uveljavitev samega sebe, ali kot nekaj, kar bi moralo biti nenehoma svetniško čisto, nadzemsko. Takšni ljudje zahtevajo stanje iz idealnosti (ne iz idealizma!), vidijo že naprej vse napake, vendar so nesposobni, da bi videli naprej svoje napake in šele potem stopili v akcijo, se osebnostno razvili v odlični samoupravni subjekt družbe. Preprosto, ob vrčku so sicer silno razgreti, kasneje, doma pa v delovni organizaciji nergajo in molčijo. Če ta molk traja dolgo časa, si iščejo lahkotnejše družbe, da bi svojo razgretost hkrati dokazali s pervertirano osebnostjo. Tako se mnogokrat za sicer ravnodušno jezimi obrazi skriva kanček hude grenkobe, ki bi se je radi na vsak način znebili. Svoje ideje o »socializmu« bi najraje razložili v postelji, čeprav so interesi povsem drugačne narave. Včasih je to višji položaj v službi, včasih razočaranje nad samim seboj, včasih depresija. To so torej najnižji in najnepomembnejši uradniki »seksualne revolucije«, so vsakdanji anarhisti, nesrečni zaradi nesposobnosti. Uveljavljajo se na drugačen način, vneto kupujejo seksualne priročnike, zbirajo pornografske slike in filme in se tako izživljajo. Navidezno so mirni, vendar ostajajo v delovnih organizacijah skoro nevidni in neslišni. Skrbijo sami zase. Drugi tip pa so tisti, ki nastopajo največ v narisanih in kratkih smešnicah: šefi in tajnice, potniki in stevardese..., skratka nekaj izmišljen privilegiran zabavni sloj, odtrgan od interesov delavskega razreda, zadovoljen sam s seboj in prenasiten. Ker so v bistvu ekonomsko

močni, ker vedno zastopajo oportune interese, ker so skratka nenehno srečni individualisti, razgrinjajo svoj blišč po gostilnah, hotelih, motelih in vstopajo v vrste »seksualne revolucije«. Ta tip beguncev »skače čez plot« za zaprtimi vrati in vidi odsev lastne moči (ali položaja) tudi v seksualnem razmerju.

Tako seksualna revolucija nenehno skuša navajati na individualno-fizično sproščanje in blago rešitev iz duševnih muk samega sebe, čeprav ne upošteva, da se prav zaradi pomanjkljive ali poudarjene ekstremne individualizacije erotika izgublja v seksu, perverziji in v končnem občutku popolne nemoči. Seksualna revolucija je pravzaprav evolucija osebnostnih nadomestkov, ko izumira humanost, ko se bodisi na sedežih avtomobilov bodisi v posteljni filozofiji kruši čustvena celota subjekta. Seksualna revolucija je torej odtujevanje človeka od človeka, ne zaradi morebitnega sproščanja seksa, temveč predvsem zaradi pomanjkanja spoštovanja do samega sebe in do drugih, zaradi brezosebnega odnosa do življenja. Čutnost postane nadomestek za čustvo in čutenje.

Ne smemo prezreti še mladine; dandanes so mladi hitreje zreli, poznajo svoje pravice in skušajo enakopravno nastopati v družbi — tako v delovnih organizacijah kot v intimnih odnosih — z odraslimi. Čutijo se svobodne, sproščene in kritično ocenjuje družbo. Ker pa mladi še niso zreli, ker nimajo življenjskih izkušenj, mnogokrat posnemajo tudi tisto, kar jim je tuje in pri tem nujno zabreduje v težave. Pri tem zavajanju jim največ pomaga plaža in kruto osladni tisk, ki skuša »zbrzdati« čustvenost v poltenost, se pravi, da preko komuniciranja in vizualnega sprejemajo lastno samoto in zavrženost. Zakaj? Ze zato, ker nikdar ne more mladenič osvojiti nagega fotomodela na sliki ali v filmu, prav tako kot ne more hrepeneca deklica objeti »viteza iz sanj«, ki ji ga pokažejo, kot da je edini mister univerzum. Vpliv plaže na mladino in odrasle je torej vulgaren in se niti malo ne bori za človečnost. Vpija človečnost in osebnost, zato je plehek, zavaja pa tudi tako, da posameznik ne misli več na temeljne probleme v družini, okolici, državi in družbi. Nikakor ne mislimo moralizirati: zgrešenosti so bile, so in še bodo, svet ni postavljen pred nas kot idealno stanje, v katerem bi nenehno mogli gurmansko uživati. Nasilni vpliv morale, ki se pokaže v predsodkih in čisto v strogem sadizmu ali mazohizmu, tak vpliv prav tako onemogoča osebnost kakor takojmenovana »seksualna revolucija«. Lepo bi bilo, če bi svet res lahko posuli s cvetjem, ljubeznijo, s frazami in slangom miru, vendar se moramo zavedati, da si je treba tudi cvetje in mir priboriti, če hočemo, da bo samoupravni subjekt resničen in zavestno kreiral družbo in posameznika. Pri tej borbi za višjo zavest, svobodo in enakopravnost med ljudmi je ljubezen mogoča samo v miru. To protislovje pa je tisto zanikanje bega, ki hkrati uravnava družbene odnose.

Individualizem za zaprtimi vrati

Individualizem se je pokazal v modi umetnosti, v prenasitenem množičnem produciranju »konfekcijskih« subjektov ali v nasilnem izživanju. Prava revolucija, ki se odvija znotraj družbenih odnosov, ki izhaja iz polarne in vendar objektivno analitično opredeljene strategije, šele mora pokazati na zdravo osebnost v družbi. Zato pa mora tudi družba poskrbeti, da bo ukinala predsodke, karierizem, netovariške odnose in pridružbenost tako, da bo hkrati osveščala in pomagala, ne pa kaznovala. Kajti nihče ni nezmotljiv. Ritem časa, v katerem utripljemo, nas sicer mnogokrat vleče v nerazumljive situacije, kjer ne pomagajo psihoanaliza, kjer se nevroza vsakodnevja kaže v delovnih navadah, v skupnostih in organizacijah, dokler končno pri stranskih vratih ne zaide za zaprta vrata »seksualne revolucije«. Zavedati se moramo, da splošne definicije za ljubezen ni. In je tudi ne bo, dokler bo človek spoštoval samega sebe in druge. Tudi »seksualna revolucija« ne bo pretregala osebnosti.

Uradno je sodobna sovjetska družba sestavljena iz dveh razredov: iz delavskega razreda in kmečkega prebivalstva ter iz družbene plasti, ki je z njima tesno povezana: inteligence. Namenoma bomo pustili ob strani analizo precej sporne domneve, ki jo je razvil Mihail Džilas: ali obstaja v Sovjetski zvezi »novi razred« — politična birokracija, sestavljena iz višjih kadrov komunistične partije? Zadolgočili se bomo s tem, da bomo prikazali in govorili samo o tezah, ki so jih postavili Sovjeti sami. Po Oktobrski revoluciji so z nacionalizacijo bank, transporta in večjega dela industrije in uredbo o zemlji v načelu rešili osnovno nasprotje kapitalističnega sistema: nasprotje med družbeno naravo proizvodnje in zasebnim značajem prisvajanja. Leta 1924, ko je umrl Lenin, razredno boj še daleč ni bil končan, zagotovljena pa tudi ni bila prihodnost socializma. »Najostrejša oblika razrednega boja«, državljanska vojna, je

HENRI LEFEBVRE:

uradno obstajata v sovjetski zvezi samo dva razreda

bila dobljena leta 1921 zaradi vojaške povezanosti med proletariatom in kmečkim prebivalstvom pod izključnim vodstvom partije boljševikov (zveza boljševiki in revolucionarni socialisti leve, ki je bila pretirana po moskovskem puču leta 1918). Lenin je pozval svoje revolucionarne tovariše, naj se spremenijo v administratorje, naj se glede poslovanja šolajo pri kapitalizmu in naj ne prezirajo tehničnih problemov, hkrati pa se je bojeval za to, da bi se priznala nenadomestljiva vloga strokovnjakov buržoazne inteligence, povezane ali ne z revolucijo; proletariats se mora naučiti uporabljati njihovo sposobnost za svoje cilje. Ni bilo težko spoditi carja, zemljiške gospode in kapitalistov, neskončno težje bo odpraviti vso zasebno lastnino nad proizvodnimi sredstvi, izbrisati razlike med podeželjem in mestom ter med ročnimi delavci in inteligenco. Ta naloga je pripadala avantgardi proletariata; intelektualci so bili lahko samo zavezniki, samo sopotniki; kmečko prebivalstvo pa si je moralo od proletariata pridobiti izkušnje za organiziranje industrijskega dela: zavestno disciplino, ustvarjalno pobudo in solidarnost.

Posledice NEP, gospodarska in družbena moč, ki so jo pridobili kulaki na deželi, ohranjenju administracije nekdanjih carističnih funkcionarjev na nižjih ravneh — vse to je po Leninovem mnenju pojasnjevalo stanovitost »malomeščanske demokratične struje« in oportunistične ideologije, ki je bila manj izraz nekega razreda (»malomeščanstva«, ki se na obžalovanje Troškega ni hotelo proletarizirati) kot sovražnosti do politike boljševikov v imenu »demokratičnih« načel. Pri tem je bilo čutili tudi del proletariata, deklariranega zaradi brezposelnosti in propada velike industrije; »kontaminacija« je dosegla tudi partijo in sindikate. Takšna struja, ki je v bistvu antikapitalistična, po Leninovem mnenju lahko samo prispeva k obnovitvi velikega kapitala v Rusiji.

Pojav nove kategorije ljudi

Mar ne obstaja nevarnost, da bi »tehnoška in znanstvena revolucija«, to je sprememba, ki jo danes poznajo vse industrijske države, ogrozila razvojno shemo, postavljeno konec petdesetih let? Sovjetski sociologi se ukvarjajo s tem vprašanjem. Upoštevajoč vse večjo intelektualizacijo proizvodne dejavnosti, morda lahko trdimo, da

smo priče nastajanja »tretjega razreda« ali pa notranjemu spreminjanju dveh tradicionalnih razredov. To in ne absorbiranje inteligence niti njeno razkrajanje v drugih razredih, zatiranje dialektični duhovi, temveč nastajanje nove kategorije ljudi brez karakteristik, ki so lastne obstoječim razredom: to so delavci iztržneje komunistične družbe brez razredov! Drugi nasprotujejo prehitrim sklepom: posplošitev avtomacije in zaposlitev delavskih kadrov še ni za jutri, saj je naprej treba končati proces mehanizacije. V bližnji prihodnosti bodo narastle predvsem potrebe po kvalificiranih delavcih na škodo nekvalificiranih fizičnih delavcev. Sovjetski delavski razred, ki se je podal v drugo industrijsko revolucijo, ne da bi prej končal prvo (mehanizacijo proizvodnih sredstev), doživel kompleksne notranje spremembe. Na političnem področju ne gre za vprašanje o »vodilni vlogi delavskega razreda«, to je njegovega zakonitega pooblaščenca komunistične partije; vprašanje je na ravni podjetij, kako tam razdeliti odgovornosti med proizvajalci in kadri. Na podeželju je večina prebivalcev (okoli 70 odstotkov) brez kakršne kvalifikacije, predvsem sezonski delavci. Treba je rešiti »probleme psihološke narave« med mehaniziranimi skupinami, ki so jih ustanovili pod Hruščovom in jih vključili v delovne brigade, ter vsemi ročnimi delavci, ki so tehnično in materialno na slabšem; predvsem pa je treba določiti obliko nagajevanja, ki bo hkrati »personaliziralo« obdelovanje zemlje, ne da bi pri tem ogrozilo načelo kolektivizacije.

Kmečkih delavcev je čedalje manj leta 1967 jih je bil dva milijona manj kot leta 1960 in 3,5 milijona manj kot leta 1950; to je sicer normalen pojav za industrijsko državo, vzemirlijev pa zaradi tega, kar bo preseževanje pogosto zajame najbolj nadarjene mlade ljudi. Sovjetska mladina, pa naj bo delavska ali kmečka, občuti nasprotje med kulturno ravni, doseženo s študijem, ter možnostmi, ki jih daje zaposlitev med njenimi zahtevami glede vsebine dela ter ravni organizacije proizvodnje. Kot so pokazale raziskave, se mladi pogosto pritožujejo, da morajo sprejemati delavske poklice brez ustvarjalnih možnosti. Čeprav so delovna mesta intelektualnega značaja redka, v večini delavskih družin po mestih šolajo otroke za perspektive prihodnosti: avtomatizirano industrijo in znanstveno raziskovanje — odtod prihaja nezadovoljstvo z delovnimi razmerami, ki se veča z ravni izobrazbe; odtod tudi pomembna miselnost v zaposlitvi predvsem pri »srednjih delovnih mestih« (delavci z desetletno šolo).

Pridružiti se inteligenci

... Sovjetska družba, predvsem mladina, si torej močno želi bolj ustvarjalnih dejavnosti, in se pogosto jezi, da ne more izrabiti svojih možnosti, zaradi česar kaj rada postavlja vprašanja o mehaniziranih tradicionalnega vodstva. V skladu z Leninovimi željami je partija »prebivalca in organizirala ustvarjalno dejavnost množice«. Ali ni že prišel čas, ko je treba resno misliti na naslednje obdobje, ki ga je predvideval Lenin, na čas, »ko bo začela izginjati potreba po kakršnekoli vodstvu«? Mar brezrazredna družba, kamor gre Sovjetska zveza, ne bo na koncu koncev družba, kjer bo izginilo nasprotje med organizatorji in ustvarjalci ter izvrševalci in proizvajalci? Vse to obstaja vsaj v željah tistih (iz različnih razredov), ki bi se radi izognili mučni delitvi dela med »organizacijo« in »eksekutivno«. Program XXIII. kongresa je predlagal električno kombinacijo moralnih in materialnih stimulansov. Se ne želi to nenavadno zastarelo tam, kjer postanejo potrebni intelektualni stimulansi? Toda položaj industrijske infrastrukture v Sovjetski zvezi ne daje nikakršnih perspektiv za posploševanje njihove zaposlitve. Tehnološka in znanstvena revolucija se šele začela in dosega samo nekatera omejena področja sovjetskega gospodarstva.

(Po »Naših razgledih«)

altamira & lascaux

Ob 100-letnici odkritja Altamire in 30-letnici odkritja Lascauxa

Mnogokrat govorimo, da ga ni umetnika likovnika preko Michelangela, Moneta, Rubensa, Courbota, Cloyisa, Picasoja... Vendar je tak umetnik deloval že nekaj tisoč let pred rojstvom zgoraj imenovanih. Pravzaprav bi moral govoriti o umetnikih, ne o enem samem, in sicer o umetnikih, ki so živeli pred več kot 20.000 leti. V šolah govorimo o njih kot o velikih lovcih ledene dobe. Ne moremo jih obravnavati imensko, ker niti ne vemo, če so sploh imeli imena. Z vseh strani so nanje pritiskali smrtni sovražniki, zveri, ki so morale med njihovimi vrstami, zato so se jih bali, dokler eden med njimi ni našel obrušenega kamna, ki ga je zasadil medvedu ali bizonu v lobanjo. Vendar to ni ubilo strahu, kvečjemu ga je tu in tam uspavalo.

Ljudje ledene dobe so živeli v hordah, te pa so prebivale v votlinah. V najnedostopnejšo se je naselil hordin »čarovnik«. Na steno je s prstom nanašal saje ali vlekel po njej s koščkom zgledelega lesa. Na steni je nastala črta, nato se je prikazala še druga. Črte so se zbrale in se pred osuplim in prestrašenim »čarovnikom« zbrale v lik bizona, medveda ali mamuta. »Čarovnik« je padel pred podobo na kolena, splazil se je v kot. Strah ga je bilo smrtnega sovražnika. Ko je opazil, da je ta nepremičen, se mu je spet približal; najprej na pet korakov, nato na enega. Ko je opazil, da je narisani sovražnik nemočen, hladen, mrtev, je zaplesal ples zmagovalca. Premagal je mogočno, dotedaj nepremagljivo žival, si podredil njeno »dušo«, in sicer z navadnim koščkom oglja, s kupčkom saj. Kmalu je pripeljal v svojo votlino mladeniča, ki so vsak zase premagali bizona, medveda, nakar so si podredili žival. Kmalu je »čarovnik« dodal prvotni risbi še dve, tri, dokler ni prekril vseh sten. Našel je barvo, ki mu jo je dala zemlja, prst. Živali so bile še bolj »žive«, zmaga nad njo še popolnejša. Njegov naslednik je prek njegovih narisal še svoje živali. Kmalu pa je led pregnal stanovalce iz njihovih

votlin, zadelal je njihove vhode z morenami, ki jih je privlekel s seboj. Votline so bile neprodušno zaprte in so čakale na ponovno odkritje. Na to so čakale dobrih 20.000 let.

Altamira

Španski plemič don Marcelino de Sautuole je prebival v svojem gradiču Altamiri blizu vasice Puente San Michel. Živel je svoje enolično, provincialno življenje vse do leta 1870, ko je njegovemu lovcu na trati blizu gradu sledu izginil donov najljubši lovski pes. Don Marcelino se je z lovcom vrnil na travnik in kmalu odkril luknjo, v katero je padel pes. Rešil ga je in se po tistem ni več zanimal za votlino. Tudi kdo drug je ni obiskal, ker so praznoverni vaščani mislili, da v njej prebivajo zli duhovi. Čez dobrih devet let so v Parizu priredili svetovno razstavo znanstvenih odkritij. Don Marcelino si je vso razstavo ogledal, a najbolj so ga privlačevali najdeni predmeti, ki naj bi pripadali ljudem ledene dobe. Na raznih kosteh in kamnih je videl risbe takratnih ljudi, ki so prikazovale živali. Pri tem se je spomnil votline Altamire. Takoj, ko se je

vrnil domov, je opremljen z baklami in orodjem odšel v votlino in čez kake tri mesece je bil njegov trud poplačan. Našel je kosti in kamne s podobnimi risbami, kot jih je videl v Parizu.

Nekoč je vzel s seboj tudi svojo majhno hčer Mario. Petletni otrok se je podil po rovih z baklo v roki. Don Marcelino je poslušal radostno vzklíkanje in tekanje, nakar mu je delo šlo laže od rok. Naenkrat pa je vse potihnilo in začul je Mariin krik: »Toros, toros!« (biki, biki). Stekel je h dekletcu, ki je pokazala na rdečerrjavega bizona, ki je ležal v skalni duplini na stropu, in ki sta ga oživljala plapolajoča plamena sveča. Don Marcelino si je prvič pozorneje ogledal stene in strop. Pri vsaki vdolbini se je srečal z novo živaljo. Ko ga je obiskal znameniti španski profesor Vilanova, mu je razkazal svoje najdbe in barvne risbe na stenah. Ko sta zapustila votlino, mu je dejal: »Le redkokdaj sem pogledal navzgor; moj pogled je bil uperjen navzdol; prizadeval sem si preriti zemljo. Obsedla me je želja, da karkoli odkrijem. Otroci, ki ni imel nobenega določenega namena, pa je opazil živali na prvi hip.« Vilanova je sprva sicer dvomil, ko pa je videl množino slik in njihov stil, se je prepričal, da tega ne bi mogel narisati nobeden od sodobnih slikarjev. Po predavanju, ki ga je imel v Satandru v Španiji, so pričele trume ljudi obiskovati to votlino, med njimi je bil tudi španski kralj Alfonz II. Tudi ta se je moral plaziti po vseh štirih, si ogledovati slike čepa ali leže na hrbtu. Stare živali niso priznavale razrednih razlik med ljudmi. Kralj in Vilanova sta obljubila, da bosta dona Marcelina v boju z votlino podprla, če bo potrebno.

Končno so eno od votlin ponovno odkrili. A ko je Vilanova o njej govoril na sestanku vseh raziskovalcev-profesorjev, so se mu smejali. Obisk v Altamiri je pričel zamirati, dokler votlina ni spet ostala osamljena. Don Marcelino pa je povabil španskega slikarja Henryja, ki je bil osumljen ponaredbe teh jamskih slik, naj ga pride obiskat. V tistem tednu, ko so ga vsi, od kralja do Vilanove pustili na cedilu, je osivel, vendar si je še vedno upal zoperstaviti se vsemu svetu in se boriti za svojo votlino. Zato je tudi povabil nemega slikarja (onemel je v zgodnji mladosti), da si ogleda jamske slike. Pred sliko bizona, ki ga je Maria prvega zagledala (slika 1), se mu je povrnil dar govora. Bizonov pogled ga je ozdravil. Ne dolgo za tem so odkrili še druge votline iz ledene dobe, okrašene z barvnimi slikami. Profesorji so nehali biti nejeverni Tomaži in so prišli v Altamiro, da bi se donu Marcelinu opravičili. Vendar pa je bil ta že dolgo pod rušo; opravičilo zanj je sprejela njegova hči Maria de Sautuole, ki je prvemu profesorju poklonila (po očetovem naročilu) njegovo lopato, s katero je pričel odkopavati zemljo.

Lascaux

Sedemdeset let po odkritju Altamire, leta 1940, so štirje dečki v Južni Franciji odkrili eno najpomembnejših votlin na svetu. Zanimivo: tako kot v Altamiri so tudi to votlino odkrili s pomočjo psa, oziroma s pomočjo njegove izginjave. To je bilo 12. septembra. V votlini, ki so jo odkrili, so našli slike še zdavnaj izumrlih goved (slika 2) in še mnogih drugih (bizonov, medvedov). Najvažnejša slika v tej težko pristopni votlini pa je tista, ki je narisana v globokem jašku (slika 3). Ta slika velja za eno najvažnejših jamskih slik nasploh. Žival, za katero predvidevajo, da je iz rodu nosorogov, je naslikana z barvo, linije so zelo natanko izrisane. Človek poleg nje in ptica nekakšni palci sta narisana s površnimi črtami, samo v obrisih, in nista pobarvana. Živali tiči sulica v trebuhu, iz njega pa sili črevesje. Slika predstavlja pleš: človek, »čarovnik«, pleše zamaknjeno, v ekstazi, v katero ga je vrgel grozeči pogled nosoroga. Ptici na palci menda predstavlja kako božanstvo, ki po plesu, v sprostitvi »čarovnika«, usmeri sulico živali v drobovje. To naj bi žival očaralo, uničilo njeno moč, jo podvrglo človekovi volji.

V votlini Tuc d'Audoubert so našli sliko tega »čarovnika«, preoblečenega v kožo divje živali, ki pleše ples zmagovalca človeka nad živalmi (slika 4). Zanimivo je, da so ljudje ledene dobe upodabljali ljudi le v bežnih obrisih, kot na primer lokostrelca (slika 5) in suličarja (slika 6). Odkritja votlin Altamire in Lascauxa, pa tudi mnogih drugih, so mnogo prispevala k spoznavanju človeka iz ledene dobe. V zgodovini človeštva bodo večno zapisana imena: don Marcelino de Sautuole in hčerka Marie, imena znanih raziskovalcev in odkriteljev votlin, spomenikov ljudstev ledene dobe izpred več kot dvajsetisoč let, katerih umetnost se lahko, kljub revnim pripomočkom, še vedno kosa z modernimi likovnimi

stvaritvami. In še nekaj je, kar jih povečuje. »Čarovniki« jih niso risali zato, da bi jih razkazovali, temveč da bi pripomogli k zmagi človeka nad naravnimi silami.

Skico in tekst pripravil Zarko Golob

bodice...

V osmi številki KATEDRE je bil objavljen članek o neaktivnosti prve mariborske gimnazije. Za naslednjo številko je gimnazija poslala odgovor, v katerem se je izgovorila tudi na PUPS, ki so ga organizirali »dijaki« te ustanove. Organizator prireditve je bil neprijetno presenečen, posebej še zaradi tega, ker ni bilo na PUPS-u nobenega od povabljeni profesorjev.

Dijaki prvih razredov I. gimnazije v Mariboru lepo prosijo bralce KATEDRE (po nasvetu profesorice biologije), da polkusite najti tiste majhne rakce, ki jih zmerjajo tudi za »vodne bolhe«. Nujno jih namreč potrebujejo za mikroskopsiranje.

Se ena s prve mariborske. Njeni dijaki so po vzgledu naših časopisov naredili majhno statistiko. Ugotovili so na primer, da ena njihovih profesorice poprečno na trideset minut pouka 116-krat reče »ja«, 32-krat »dobro«, 41-krat pokima in 12-krat zazeha. Zdaj računajo, kolikokrat jim eden starejših profesorjev pove, da so sposobni le za pomožno šolo. Živela statistika!

srečno, srednja šola!

Ob slovesu srednji šoli ni mogoče sestaviti hladnega sestavka. Če odštejem osebno zagrenjenost, ker mi izbrana smer študija ni »ležala«, že z vsem žarom govorim o delu in življenju v srednji šoli. Ponosen sem na delo naše generacije. Te visoko doneče besede bom skušal tudi utemeljiti in razumeli boste, da niso le gola fraza.

Ziveli smo in delali v izredno burnem času. Gotovo dobro poznate dogodke zadnjih let v svetu in pri nas doma. Zato jih ne bom našteval. Zanimivo bo razmisliti, kako se je v tem »pretresljivem« okolju obnašala in znašla naša generacija. Najprej naj »obračunamo« z obdobjem beata, ki je dalo precejšen pečat naši generaciji. Nimam kaj dosti skupnega s hippiji. Pripravljen pa sem vzklíkati proti vojni in sem pristaš nazorov, ki so se razširili skupaj z zabavno glasbo. Ne! Mi nismo taki tepci, da bi naselili politiko. Vzgojeni smo proti vojni in nasilju. Naše akcije z majicami, na katerih so bila izpisana gesla proti vojni, in naših glasov v Washingtonu niso slišali dovolj glasno. Vojna še zmeraj traja. Zato pa bomo pozneje, v »našem času«, ustvarili svet brez vojn, seveda če ga bedaki ne bodo prej spreminili v kupček radioaktivnega pepela.

Res pa je tudi, da smo srednješolci želeli obnavljati staro. Prva je bila pred štirimi leti na vrsti mladinska organizacija. Razvijali smo sestankarstvo in delo na športnem, kulturnem in drugih področjih. Organizirali smo sodelovanje srednjih šol. Zelo tesno so bile povezane predvsem tehniške srednje šole. Skupno so organizirali vrsto akcij. V uspeh si lahko štejemo še »pretres« samouprave.

Predvsem sem ponosen na odnose med mladimi ljudmi. V podjetjih in celo pri študentih sem videl borbo za položaj in ne za ideje. V srednji šoli pa tega nisem občutil. Tu sem videl pristnost, odkritost in kolegijskost. Prav zato smo imeli v šoli trdnost, ali če hočete, nekako varnost. Ni bilo treba paziti na vsako izgovorjeno besedo. Ziveli smo v sproščnem okolju. Tu niso bile važne niti socialne razlike. Znali smo živeti zanimivo. Naša vsakdanjost so bili plesi v unionski dvorani, v hali C ali v klubu, razgovori v Centru, izleti, športna, literarna srečanja itd.

Morda smo se dolgočasili le v prvih letnikih, ko še nismo bili dovolj zreli, da bi si smotno uredili življenje. Življenje v zadnjih dveh letih pa je bilo tako, da ga sedaj težko zapuščamo. Zapuščamo? Da, v resnici, čeprav se sliši za nas še tako neverjetno. Še mesec dni, če bo z nami Fortuna, pa bomo opravili maturo. Nato se bo pojavila vrsta vprašanj: kam študirati, kje se zaposliti, kdaj v vojsko, kje zaslužiti denar?

Optimist sem. Ne bom se bal hladnokrvno spoprijeti se z novimi razmerami. Ob vstopu v novo življenje želim poguma tudi drugim. Srečno, srednja šola! Hvala za vse lepe trenutke! Srečno profesorji, srečno sošolci! Veliko uspeha tudi v novem okolju!

Igor Plohl

**Knjiga, ki mora biti vedno
pri roki slehernega izobraženca,
je VERBINČEV**

SLOVAR TUJK

Razlaga okrog 30.000 tujk, 772 strani velikega slovarskega formata, vezava v lepo in trpežno platno. Cena 80 dinarjev.

Knjigo zahtevajte v vseh knjigarnah ali pa jo naročite pri zastopnikih založbe, kakor tudi neposredno na naslov

CANKARJEVA ZALOŽBA, Ljubljana, Kopitarjeva 2

Pri ZALOŽBI OBZORJA v Mariboru so v zbirki

ZNAMENJA,

ki jo ureja prof. D. Pirjevec, izšla ali so tik pred izidom
tale dela sodobnih avtorjev:

1. Dane Zajc, UBIJAVCI KAČ
2. Andrej Inkret, ESEJ O DRAMAH DOMINIKA SMOLETA
3. Rudi Seligo, TRIPTIH AGATE SCHWARZKOBLEK
4. Taras Kermauner, STRUKTURA IN ZGODOVINA
5. Razni avtorji, PERICAREŽERACIREP
6. M. Pogačnik in I. G. Plamen, IKEBANA
7. Vladimir Arzenšek, FENOMENOLOGIJA IN MARKSIZEM
8. Marjan Rožanc, PEKEL IVA DANEUA
9. Primož Kozak, LEGENDA O SVETEM CHE
10. Razni avtorji, KATALOG
11. Janko Kos, ZNANOST IN IDEOLOGIJA
12. T. Brejč in T. Salamun (ured.), PESMI
13. Franci Zagoričnik, FONDY ORYJA PALA
14. Dušan Pirjevec, VPRAŠANJE O NARODU
15. Tomaž Salamun, PESMI

Ta in vsa druga domača in tuja dela lahko kupite v knjigarni

ZALOŽBA OBZORJA Maribor, Gosposka ulica 24

Kdo ima prednost

(Nadaljevanje s 4. strani)
da sredstva so, nista pa določena sistem in kriterij, po katerem bi ta sredstva lahko izkoristili. Kot smo lahko brali v prejšnji številki KATEDRE, je prehrana in stanarina za študente v Zagrebu cenejša kot v Mariboru. V Srbiji je procentualno veliko več štipendistov kot v Sloveniji. Opozorimo raje na to! Ne mislimo, da so izredni študentje tisti, ki odžirajo naš denar. Zavedajmo se, da izredni študentje finančno močno podpirajo MVZ. Drugo, na kar bi rad opozoril, je zgrešena miselnost, da podjetja, ki pomagajo svojim delavcem doseči strokovno izobrazbo, ravna napak. Ta misel pri naprednem slovenskem študentu ne bi smela prevladovati. Vsekakor je za podjetje strokovnjak z diplomom, ki vse svoje teoretično znanje že v času študija primerja s prakso, koristen.

Res se tudi pojavlja vprašanje ocenjevanja študentov, kriteriji za redne in izredne. Profesorje, ki delajo razlike, bi bilo treba javno opozoriti, vendar menim, da to ni splošen problem.

Postavlja pa se mi še tretje vprašanje, ki ga nikakor ne morem razumeti: kako more redni študent priti na idejo, da naj bi sposobnim delavcem podjetje do-

delilo študijski dopust, v času šolanja pa naj bi študent dobival plačo, kot da bi bil zaposlen? To bi postavilo redne študenta v popolnoma podrejen položaj. Poleg tega bi podjetje za to »plačo« lahko dobilo vsaj dva štipendista. In s kakšno pravico naj bi delavec — pravzaprav redni študent — dobival nesorazmerno večje dohodek kot ostali, redni, študentje?

Skratka, podjetja naj bi v prvi vrsti dajala sredstva za izobrazbo lastnih, že zaposlenih kadrov (seveda mlajših). Rok študija je pri teh sicer zaradi preobremenjenosti nekoliko daljši, vendar pa je usposobljenost za praktično delo pridobljena v povsem enakem času kot pri rednem študentu, ki prav gotovo po končanem študiju mora opraviti pripravniško dobo, da si pridobi nekaj praktičnih izkušenj. Nikar pa naj nihče ne misli, da mi, ki pred diplomom delovne organizacije od znotraj skorajda nismo videli, ne bomo znali odločno in strokovno nastopati v družbi!

Menim, da je v sedanjih situacijah odvisno od volje posameznika, ali se odloči za redni ali izredni študij, kajti o privilegiranosti enega ali drugega študenta ne moremo govoriti, ker je ni.

Tone Janša

Radikalizem ali terorizem

(Nadaljevanje z 9. strani)

To je zelo velik tekst po perfekciji svoje narativne logike in po subtilnosti, zvit značaj, v dobrem smislu izraza, v smislu simbolične konstrukcije. »Sarrasine« je novela, ki ima za predmet kastracije. Njen junak je sopranist, kot so dejali svoje čase, pevec v italijanskih gledališčih XVIII. stol., preoblečen v žensko, v katero se zaljubi mlad francoski kipar, ki se imenuje Sarrasine. Samo dejstvo, da gre za eno zelo redkih novel celotne dediščine, posvečeno kastraciji, daje slutiti simbolično bogastvo, ki ga lahko po Freudovi zaslugi najdemo v takem tekstu kot je ta. In v tej knjigi je podan cel razvoj simbolizma, krožnega po človeškem telesu, njegov namen, ki, mislim, gre zelo daleč.

Vendar se v »Sarrasine« najde tudi to, kar bom imenoval osnutek neke teorije povesti (récit). V prvem delu se pripovedovalec ponudi mladi ženi, v katero je zaljubljen, da ji pove zgodbo, ki jo želi brati, in ji jo tudi pove. Gre torej za pogodbo, kjer je povest tako rekoč vložba (enje); mislim, da je v tem zelo važen nauk basni, ker nas vabi k raziskovanju, če se v določenem številu povesti povest sama ne daje kot neka vrsta trgovskega blaga ali menjalnega odnosa.

— Za konec tega pogovora bi želel, da bi povedali nekaj o evoluciji »Novega romana«. Vi ste bili eden njegovih prvih prerokov. Pozdravili ste začetke Alain Robbe-Grilleta. »Novi roman« in »Nova kritika« sta rojena skoraj v istem času in videti je, da prevzemata iste pobude. Kako je danes s to zvezo?

— Treba je biti jassen: ta zveza se je razdrla, vendar ni zrahljala priateljске in pristranske vezi. Med nami ni nobenega nesporazuma. To, kar sem s svoje strani visoko cenil v delu Alain Robbe-Grilleta, je raziskovanje znakov, na način romanesknega delovanja (ali bolje ne- znakov, kajti »Novi roman« se je dajal kot literatura slačenja označevanja — kar se mi je zdelo skrajno zanimivo in je v romanu povsem odgovarjalo temu, kar sem v pisanju imenoval »multa stopnja«). Ven-

dar je bila celo v tisti dobi etiketa »Novi roman« takoj umetna tvorba. Tisk je tisti, ki je grupiral vrsto zelo različnih pisateljev, ki niso sestavljali nobene take šole, kot bi se to lahko reklo npr. o realistični šoli. Vsak je sledil svoji lastni smeri, Robbe-Grillet pa se je posvetil celo filmu. Njegovo romaneskno delo je vstopilo v določen oklepaj, to je neizpodbitno.

Prevedel: Z. VRDLOVEČ

**HOTEL SLAVIJA
MARIBOR**

Moderno opremljen hotel, konferenčne sobe, restavracija, toti-bar, na terasi vsak dan glasba.

KNJIŽNE ZBIRKE DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE

WILLIAM SHAKESPEARE: ZBRANO DELO IX, X.

Za leto 1970 je založba pripravila dvoje knjig Shakespearovih ZBRANIH DEL.

IX. knjiga: TROILUS IN KRESIDA
DOBER KONEC VSE POVRNE
MILO ZA DRAGO

X. knjiga: LJUBEZNI TRUD ZAMAN
KRALJ RICHARD II.
KRALJ JOHN
BENEŠKI TRGOVEC

V zbirki je izšlo doslej že osem knjig, z letošnjim letnikom se zbirka počasi bliža koncu. Slovenci dobivajo z njo prvič celotno in sistematično urejeno umetniško žetev največjega dramatika vseh časov. Obe knjigi (kot tudi že izšle knjige te zbirke) bosta tiskani na brezlesnem papirju, vezani v celo platno in polusnje. Naročniki dobe zbirko za 100 din (celo platno) oziroma za 120 din (polusnje). Ceno lahko poravnate tudi v 5 mesečnih obrokih po 20 din (celo platno) oziroma 24 din (polusnje).

A. S. PUŠKIN: IZBRANA DELA.

Pesniško delo klasika ruske in svetovne književnosti ALEKSANDRA SERGEJEVIČA PUŠKINA obsega liriko, epske pesnitve, tragedije, povesti, romane, pravljice, skratka vse osnovne zvrsti literarnega ustvarjanja. Izbor njegovega najpomembnejšega dela bo založba izdala v šestih knjigah:

- I. PESMI
- II. POVESTI
- III. POVESTI, ČLANKI, PISMA
- IV. DRAME
- V. PESNITVE, PRAVLJICE
- VI. JEVGENIJ ONJEGIN

Vseh šest knjig bo tiskanih na brezlesnem papirju in vezanih v celo platno. Cena za naročnike: platno 350 din (10 obrokov po 35 din), Naročniki začnejo plačevati obroke v mesecu, ko se naroče na zbirko.

Zavod Borec

Ljubljana,
Beethovnova 10

**Posebej priporočamo zbornik
SLOVENKE V NARODNOOSVOBODILNI
BORBI, ki bo izšel v jeseni letos.**

V zborniku je s pomočjo ohranjenih dokumentov iz ilegalnega ženskega in drugega tiska prikazana množičnost in pestrost nad vse požrtvovalnega dela slovenske žene iz največjačnejše dobe našega naroda.

Zbornik posebej priporočamo kolektivom in političnim organizacijam, da bodo z njim obdarovale zaslužne partizanke in aktivistke iz narodnoosvobodilne vojne.

Zbornik bo izšel v treh knjigah, vezanih v celo platno, za ceno 220 dinarjev.

Številnim bralcem partizanske tematike in kolektivom, ki uspešno sodelujejo z zavodom BOREC, iskreno čestitamo k delavskemu prazniku 1. maju.

elektro maribor
podjetje za distribucijo električne energije

Za popravilo vseh vrst električnih gospodinskih aparatov in kmetijskih strojev delujejo servisne delavnice v Mariboru, Lenartu, Gornji Radgoni, Ljutomeru, Murski Soboti, Mačkovcih, Lendavi, Ptuj, Ormožu, Slovenski Bistrici in Rušah.

Za naročila se vljudno priporoča delovna skupnost podjetja

ELEKTRO MARIBOR
Maribor

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

**PANORAMA SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI
V 90 KNJIGAH!**

NAŠA BESEDA

**SODOBEN IZBOR DOSEŽKOV SLOVENSKE
KNJIŽEVNOSTI OD NJENIH ZAČETKOV
DO DANES:**

**Zbirka obsega 90 knjig, izšla pa bo v šestih
letnikih do leta 1971.**

I. letnik (1967) — 12 knjig — cena 300 din (6 obrokov po 50 din)

OTON ŽUPANČIČ, IVAN CANKAR

II. letnik (1968) — 14 knjig — cena letnika 350 din (7 obrokov po 50 din)

IVAN TAVČAR, ANTON GRADNIK, ANTON AŠKERC, SLAVKO GRUM, JANEZ TRDINA, FRAN LEVSTIK, JANKO KERSNIK, FRAN S. FIN-
ZGAR

III. letnik (1969—1970) — 18 knjig — cena letnika 450 din (9 obrokov po 50 din)

JANEZ SVETOKRIŠKI, JOSIP JURČIČ, FRANCE PREŠEREN, FRANCE BEVK, DRAGOTIN KETTE, JOSIP MURN, SIMON GREGORČIČ, SI-
MON JENKO, JOSIP STRITAR, PREŽIHOV VORANC, SREČKO KOSOVEL

V IV., V. in VI. letniku zbirke NAŠA BESEDA bodo izšli izbori iz del naslednjih slovenskih pesnikov in pisateljev:

ZIGA ZOIS, PROTESTANTIZEM, VALENTIN VODNIK, ANTON T. LINHART, JANEZ V. VALVASOR, JERNEJ KOPITAR, MATIJA ČOP, FRAN
ERJAVEC, JANEZ MENCINGER, ALOJZ KRAIGHER, FRAN MILČINSKI, ZOFKA KVEDROVA, VLADIMIR LEVSTIK, MIRAN JARC, STANKO
MAJCEN, ANTON NOVAČAN, EDVARD KOCBEK, TONE VODNIK, BOŽO VODUSEK, IGO GRUDEN, TONE SELISKAR, MILE KLOPČIČ, FRAN
ALBREHT, CVETKO GOLAR, JANKO GLAZER, BRATKO KREFT, PAVEL GOLJA, LILI NOVY, CIRIL KOSMAČ, JOSIP VIDMAR, IVAN PRE-
GELJ, MATEJ BOR, KAREL DESTOVNIK KAJUH, PETER LEVEC, CENE VIPOTNIK, JOŽE UDOVIČ, JUŠ KOZAK, SLOVENKA LJUDSKA PRO-
ZA, SLOVENSKA LJUDSKA POEZIJA, MILAN PUGELJ, IVAN PRIJATELJ, IVO BRNČIČ, LUDVIK MRZEL, BOGOMIR MAGAJNA, FERDO GO-
DINA, DANILO LOKAR.

**Naročniki, ki se bodo naročili na kompletno zbirko 90 knjig, bodo v začetku leta 1970 prejeli kot darilo dve posebej pripravljene raz-
košni knjigi.**

V prvi knjigi bodo uredniki zbirke Josip Vidmar, Franček Bohanec, dr. Janko Kos, Ivan Potrč in dr. France Zadravec v petih esejih raz-
mišljali o slovenski književnosti, druga darilna knjiga pa bo vsebovala kratke biografske podatke z bibliografijami, fotografijami rokopisov
vseh avtorjev, ki bodo vključeni v zbirko NAŠA BESEDA.

CENA kompletu 90 knjig je 2250 din. Naročniki lahko ceno poravnajo v 45 zaporednih mesečnih obrokih po 50 dinarjev. TO JE POSEB-

NA UGODNOST ZA NAROČNIKE, SAJ OMOGOČA, DA PLAČUJETE ZBIRKO SKORAJ 4 LETA.

Na voljo so tudi posamezni letniki zbirke, vendar v tem primeru naročnik ne more računati na darilni izdaji.

NAŠA BESEDA je zbirka, ki sodi v vsak slovenski dom

Skozi p e r i skop

Na mariborskih višjih in visokih šolah lahko zasledimo kaj čudne stvari: profesorji, ki predavajo posamezne predmete, so hkrati zaposleni še drugod, tako da praktično ne morejo opravljati dveh zahtevnih dolžnosti istočasno. Zagotovo malokdo izmed študentov, ki na VEKS poslušajo predavanja iz poslovne matematike, karkoli pridobi. Tega ni kriv predavatelj sam (ki med drugim nima pravega pedagoškega čuta za podajanje snovi, in ki marsikdaj konča snov, za katero je prvotno predvideval dve uri, v eni sami uri, ker pač hiti na poslovni sestanek), ampak tudi institucija, kjer se to dogaja. Mar nismo slišali, da bodo na VEKS uvedli nove metode dela? Toda to je bilo prej kot je VEKS postala visoka šola.

V sredo, 15. aprila, je bila na I. gimnaziji v Mariboru redovalna konferenca. Razredniki so oddali svoja poročila, nato pa so čitali časopise in razpravljali o novi pariški modi; obenem so se zanimali tudi za probleme dijakov. Poskrbljeno je bilo tudi za kulise, ki so jih, ob steno stisnjeni, predstavljali razredni predsedniki.

— V zadnjem času se je v študentskem domu zelo povečalo število nočnih obiskov...

Lajanje sledilnih psov UJV je v študentskem domu čuti kaj pogosto. Pa ne zaradi stanovančev doma. Prizadevni psi stanovančev samo ščitijo pred »zunanjo nevarnostjo«.

Ameriški kongres je pozval vso ameriško javnost, naj moli za srečen povratek treh vesoljcev... Kaj hočeš, je pač tako! Isti ameriški kongres pa je poslal pol milijona vojakov v Vietnam, kjer jih vsak dan nekaj umre v bojih. O, človeško življenje, kako različno ceno imaš!

Mladi komunisti mariborskih visokošolskih zavodov se udeležujejo seminarja o ZK in družbenopolitičnih dogajanjih. V torek, 14. aprila, je bila na programu tema o ZK in samoupravljanju. Dvorana je bila mrzla, verjetno zato, da se komunisti ob razpravi ne bi preveč nevarno razgreli...

— Dajte mi kakšno dišečo vodo, ki bo odbijala moške, sem jih že sita!

... naj bi federacija ne pokrivala več svojih izdatkov iz osebnega dohodka ampak s carinami, takсами in prometnim davkom. (Delo, 16. aprila.)

V. J. govori o drugačnem načinu financiranja in zaključuje z besedami: »Dejstvo je namreč, da smo v našem samoupravnem sistemu postavili zahtevo, da delavec direktno sodeluje pri presoji sredstev, ki se dajejo za potrebe skupnosti. Če bo federacija iz tega izključena, pomeni, da je s tem izključen tudi vitalni interes delavskega razreda v razmerju do federacije kot skupnosti jugoslovanskih narodov.« Mar potemtakem komisija zvezne skupščine za revizijo zakonov ne čuti svoje življenjske povezanosti s federacijo? Ali pa je avtor članka v Delu le igrivo komentiral razpravo o tem predlogu?

— Nisem vedel, da si se pričel ukvarjati z atletiko, Tone!

— Kje pa! Odkar so se podražili avtobusi, sem pričel trenirati tek na dolge proge, da bom lahko hodil na predavanja peš!

Ob novem razporejenju, ki je zavel iz novosadskega Indeksa, želimo uredništvu, ki se šele prav postavlja na noge, da postane Indeks glasilo Saveza omladine, »jer odvajanje inteligencije, študenta od omladine, radniške klase, nedopustivo je.« Po isti logiki: zakaj ni Kmečki glas glasilo CK ZKS?

»Čehov letos manj v Jugoslaviji« — naslov v VEČERU govori o Čehih, ki bodo iz ČSSR prišli v Jugoslavijo. Mar nima pisec v mislih državljanov Češkoslovaške? Kolikor nam je znano, živita v ČSSR dve narodnosti: Čehi in Slovaki.

Vsečina in videz

»Katera so naša pristanišča? Trst? Tržič (Monfalcone)? Koper? Piran? Izola? So imeli Slovenci v teh mestih kdaj večino? Ali niso bili v njih Italijani (Romanji) že tedaj, ko so Slovenci prišli v te kraje? Ali ni brulska logika vsaj tako prepričljiva kot Dobrilova? Zakaj nimajo prav, ko zahtevajo zase istrsko zahodno obalo?

Ali v teh krajih niso od pamtliveka živeli Romani? Je teza, da pripada mesto (ki je bilo prej) zaledju (ki je nastalo pozneje) zares absolutno pravična? Ali ni Dobrija, ki še vedno gleda Slovence kot nedolžen in izkoriščen narod (v tem je na las podoben Rebuli) nikoli pomislil, kako spretno, bliskovito se nam je posrečilo raznaroditi italijanska istrska mesta, v katerih najdemo danes Italijane le še kot reprezentanco, medtem ko so Koper, Izola, Piran kraji, v katere se je naselilo deloma slovensko kmečko zaledje, deloma pa pojoči Dolenjci, brkati Stajerci in podjetni Gorenjci. (Taras Kermauner, Problemi 1970).

Čudimo se, gospod Taras Kermauner, čudimo se vašim teorijam — Slovenci bodo gotovo veseli.

Casopisi so že zdavnaj najavili izid brošure o nerazvitih območjih v Sloveniji, ki bi jo naj izdal izvršni odbor študentske skupnosti. Čakajmo, upajmo, da za izdajatelje ne veljajo težave nerazvitih. Ker...

Nogometašu Proseni se študentje študentskega doma zahvaljujejo za pretep in hrup po 12. uri. Hvala tudi vsem ostalim, ki so nasledili njegovim trditvam.

ON: ????
ONA: »Misliš, da lahko samo ti varaš svoje sodelavce!«